

ΕΣΤΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΑΔΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ. _____

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

1884

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ₪Ρ. 6 - ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ₪Ρ. 8

ενηλ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπολιτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΑΘΗΝΗΣ
Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφείον της 'Εστίας: 'Επι της Λεωφόρου Πανεπιστημίου, 38.

1884

ἘΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος 12' Σύνδρομη ἔκδοσις: Ἐν Ἐλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ Ἀλλοδαμῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἐκδοτὸς, ἔτους καὶ ἡμερῶν (ἑσπερίων) Διεύθ. Ἐπι τῆς ἑταιρ. Πανασιστηρίου 89. 20 Μαΐου 1884

Ο ΔΥΣΜΟΡΦΟΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣ

(Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

Α'.

Πρὸ τεσσάρων ἢ πέντε ἐτῶν ἐφιλοξενούμην, ἐν μιᾷ τῶν ὠραιότερων δυτικῶν πόλεων μας, ὑπὸ τοῦ φίλου μου Παύλου Σαβαρῦ, διακεκριμένου μουσικοῦ καίτοι ἀπλῶς ἑραστοῦ τῆς τέχνης οὖτις ὑπὸ τὴν ιδιότητα ταύτην ἢ Μουσική Ἐταιρεία τῆς πόλεως ἐκείνης ἐξελέξατο πρόεδρόν της. Ἦτο Ὀκτώβριος, ἀλλ' ὁ καιρὸς γλυκὺς εἰσέτι, καὶ ἐπειδὴ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἦτο Κυριακή, παρὰ τὸ μελαγχολικὸν ὄλιγον τοῦ οὐρανοῦ πολλοὶ συνωθούντο ἐπὶ τοῦ κυριωτέρου βουλευθάρτου τῆς Α. . . Καὶ ἐγὼ ἐπίσης περιφερόμην μετὰ τοῦ ξενίζοντός με. Ἐπηγαινοερχόμεθα ἀναπνεύοντες εὐφροσύνας τὸν εἰσέτι χλιαρὸν ἀέρα τῶν πρώτων φθινοπωρινῶν ἡμερῶν, ἐν ᾧ ἀνωθεν τῶν κεφαλῶν μας οἱ δημόσιοι πλάτανοι καὶ αἱ φιλιόραι, κινούμεναι ὑπὸ ἀνεπαισθήτου αὔρας, ἀφίνον ὀλιβερώς νὰ πίπτωσι τὰ ξηρὰ καὶ κίτρινα φύλλα των.

Περιφερον ἀδιαφόρως τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ πλήθους. Αἰφνης οἱ μᾶλλον μεμακρυσμένοι ὄμιλοι παρμέρισαν καὶ ἕκαμαν τόπον εἰς ὑπερμεγέθεις τι ὄν, ὅπερ προὔχουσι βραδέως καὶ βαρέως. Κατ' ἄρχας δὲν ἐνόησα ὅτι ἐβλεπον. Ὀμοιάζει πρὸς ἄνθρωπον. Καὶ ὄντως τοιοῦτος ἦτο, ἀλλὰ σπανίως εἶδον ἀσχημότερον, οὐδέποτε τερατωδέστερον τούτου. Φαντασθῆτε κολοσσαῖον σῶμα, ὑπὸ τὸ φορτίον τοῦ ὁποίου δύο ἀνάλογοι κνήμαι ἐφαίνοντο κμπτόμεναι, βραχιόνας ὡσεὶ κειμηλότας ἐκ τοῦ πάχους, κινουμένους βαρέως ἐκατέρωθεν, κεφαλὴν συνδεσμένην μὲ τοὺς ὤμους διὰ παχέος ἵνιου, παρουσιάζουσαν πλατὺ πρόσωπον ὅπερ ἔληγεν εἰς πλατύτατον πηγούνιον. Ἐν τῷ μέσῳ ἦν παχεῖαν καὶ κοντήν, ἀλλ' ἀνευ ὠρισμένου σχήματος, μύστακα πυρρὸν, ὑπέρμετρον καὶ καλύπτοντα ἐρυθρὰ καὶ φουσκωμένα χεῖλη, ὀφθαλμοὺς κοίλους, παλαιόντας ἐπιπόνως κατὰ τῆς βαρύτητος τῶν βλεφάρων, τέλος κόμην χρώματος βυπαροῦ ἐρυθροῦ, κρυπτομένην ἐν μέρει ὑπὸ τὸν πῖλον, πίπτουσαν ὀπισθεν εἰς ἀρκούντως μακροὺς βοστρύχους, μᾶλλον στιλπνοὺς παρὰ μεταξώδεις, ὧν ἡ ἀκουσία φιλαρέσκεια ἐσχημάτιζε μὲ τὸ ἐπί-

λοιπον τοῦ ἀτόμου κωμικὴν καὶ ὀλιβερὰν ἀντίθεσιν· ῥίψατε ἐπὶ τοῦ ἀλλοκότου τούτου προσώπου χρῶμα βαθείας καὶ ἀποπληκτικῆς ἐρυθρότητος, καλύψατε τὸν ἄμορφον σχεδὸν αὐτὸν ὄγκον δι' εὐρυχώρου ἀβλίας ἐπιγονατίδος, δι' ὑπερμέτρου πῖλου, ἐφαρμένον ἐκ τῆς χρήσεως, ἐντυπώσατέ τω τέλος τὰς ἀνευ χάριτος κινήσεις παχυδέρμου βαδίζοντος, καὶ δύνασθε νὰ λάβητε ἰδέαν τινὰ τοῦ περιπατούντος φαινομένου τούτου, τοῦ ὁποίου ἡ ἐρυθρὰ πολυσαρκία θὰ προὔκαλει τὴν γραφίδα τοῦ Ρούβενς.

Θὰ ἐνόησθητε ἐπίσης, ἐννοεῖται, τὴν ἐκπληξὴν ἣτις τὸν συνώδευεν. Ἀπαντες τὸν παρετήρουν, καὶ μὲλις παρήρχετο, αἱ κεφαλαὶ ἐστρέφοντο διὰ νὰ τὸν ἐξετάσωσιν εἰσέτι, ἀκίνητοι, καὶ οἷον ἐπολελιθωμένοι. Πλείστοι παρετήρουν, εἴτα προὔχουρον. Ἀλλ' αἱ γυναῖκες, ἥττον διακριτικαὶ ἢ ἥττον κύριαι τοῦ ἑαυτοῦ των, σπανίως ἐκρυπτον τὴν ἐντύπωσίν των, ἔναι μάλιστα τὸν ἐχλεύαζον ὑψηλοφώνως, ἄλλαι ἐμειδιῶν καὶ ἐκρυφόμελον. Ἀλλαι σαληρότεραι παρετήρουν τὸν δύστηνον μετὰ βαθέος οἴκτου.

Οὐδὲν ἐφαίνετο συγχινεῖν αὐτόν. Ἠσυχως, μὲ τὸ βαρὺ βῆμά του, προὔχουσι ἀδιάφορος, κατὰ τὸ φαινόμενον, εἰς τὴν γενικὴν ἐκείνην περιεργίαν ἢ ἀναμφιβόλως εἶχε συνειθισθῆ. Τὰ ξανθὰ καὶ ροδόχροα παιδιὰ, ἅτινα ἐπαίζον κατὰ τὴν διάβασίν του, τὸν ἐδείκνυον ἀφελῶς πρὸς ἀλληλα διὰ τοῦ δακτύλου καὶ μὲ τὸν φόβον ἐκείνον ὃν μὲς ἐμπνέει κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐκείνην πᾶν τὸ ἀλλόκοτον καὶ τὸ τερατωδές, ἐγέλων ὅτε τὸν συνήντων διὰ δειλοῦ καὶ ἀθεδαίου ὕψους, ἀναίγοντα τοὺς ἐκπεληγημένους μεγάλους ὀφθαλμοὺς των ὡς εἰς ἀπροσδόκητον θέαν προσωπίδος ἢ τινος ἄλλου παραξένου.

Ἐν τούτοις ἐκεῖνος ἐβάδιζε πάντοτε, προσποιούμενος ὅτι οὐδὲν βλέπει, ὅτι οὐδὲν ἀκούει. Μάλιστα ὀλίγα βήματα ἀπέειχεν ἀφ' ἡμῶν, ὅτε πενταετῆς ἢ ἑξαετῆς παιδικὴ ὀλίγου δεῖν, ἐν ᾧ ἔτρεχεν, ἐν τῇ ζήσει τοῦ παιγνιδίου, προσέκρουσεν εἰς τὰς ὑπερμεγέθεις κνήμας του. Ἐψώσεν αἰφνης τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸν παρετήρησε. Ἰνωστὸν ἔποικον ζωηρῶν ἀντιπάθειαν αἰσθάνεται ἡ παιδικὴ ἡλικία διὰ πᾶσαν φυσικὴν δυσμορφίαν καὶ μεθ' ὁποίας σκληρᾶς εἰλικρινείας τὴν δεικνύει. Ἡ παιδικὴ ἀπιστοδράμησεν, ἔτρεξε νὰ βυθισθῇ

είς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρός της, ἐκεῖ δέ, πτήσουςα καὶ ῥίπτουσα ἐπὶ τοῦ ἀνδρός ἐντρομον σχεδὸν βλέμμα: «ὦ! μαμά, ἀνέκραξε, κύτταξε, κύτταξε τί ἄσχημος ποῦ εἶναι!»

Καίτοι λίαν προσεπάθησεν, ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἠναγκάσθη τὴν φορὰν ταύτην νὰ ἴδῃ καὶ ν' ἀκούσῃ, ἡ δὲ πυκνὴ καὶ βαρεῖα προσωπίς ἦτις τῷ ἐρησιμειν ὡς πρόσωπον ἐνεψυχώθη αἴφνης ἐν εἴδει προσκαίρου συστολῆς. Προφανῶς ἤθελε νὰ μειδιάσῃ. Ἄλλ' ἐμάντευσα ὑπὸ τὸν ἀμφίβολον ἐκείνον μορφασμόν, ἐν τῇ λάμπει, ἦτις αὐτοχρόνως διεπέρασε τὸ κυανοῦν καὶ ἀόριστον βλέμμα του, καὶ τι τὸ τόσῳ βαθέως θλιβερόν, τὸ τόσῳ θανασιμῶς ὀδυνηρόν, ὥστε ἡ καρδία μου συνεσφίχθη. Διήλθομεν πλησίον του. Ὁ φίλος μου δι' ἀπλοῦ καὶ εὐμενοῦς ὕφους, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἐπιδείξεως οὐκτου ἢ καὶ συμπαθείας, ἐξέβαλε τὸν πῖλον του καὶ ὑψηλοφώνως σχεδὸν καὶ δι' οὐκείου ὕφους τὸν ἐκαλημέρισεν. Ἄλλὰ τὸν προέλαθεν ὁ παράδοχος διαβάτης, ὅστις ἅμα τὸν εἶδεν εὐθὺς ἀπεκαλύφθη, καὶ, ὡς εἰς θεῖον φιλικῶς προσώπου, ἡ πρὸ ὀλίγον τόσῳ θλιβερὰ ἐκφρασίς τῆς φυσιογνωμίας του ἐρωτίσθη ὑπὸ ἀνταυγείας χαροποιῶς ἐκπλήξεως.

Φυσικῶς μόλις παρήλθομεν αὐτὸν βροχηδὸν ἐπέπεσαν αἱ ἐρωτήσεις μου. Βύθως ἐξ ἀρχῆς ἔλαβον ἐνδιαφέρον διὰ τὸν ὑψηλὸν ἐκείνον μελαγχολικὸν Σειληνόν. Τίς ἦτο; πῶθεν ἤρχετο; τί ἐπάγγελμα μετήρχετο; ποῖαι ἰδιαιτέραι περιστάσεις τὸν ἐσχέτισαν μὲ τὸν φίλον μου Παῦλον.

Ἐνομαζέτο Φαβρῶλ. Ἄγνωστον ποῦ γεννηθεῖς, πιθανῶς ἐν τινὶ ἀνατολικῇ τῆς Γαλλίας ἐπαρχίᾳ, καθὼς συνεπέρανον ἐκ τοῦ ἀλσατικῶς τόνου τῆς βουλίας του, ἐφάνη, δύο ἢ τρία ἔτη πρότερον, καταβαίνων κατόμιμος εἰς τὸν σταθμόν τῆς Α. . . , φέρων σάκκον τινὰ καὶ μέγα τετράχορδον. Ξένος καὶ ἄγνωστος εἰς ἅπασαν τὴν πόλιν, τί ἤρχετο νὰ ζητήσῃ ἐκεῖ ὁ ἀτυχῆς μετανάστης; Ἀναμφιβόλως ἐπιεικεστέρην τύχην, πόρους οὐδ' ἀλλαχού δὲν ἐδυνήθη νὰ εὕρῃ, τὰ μέσα τοῦ ζῆν, ἂν οὐχὶ τοῦ πλουτῆσαι. Τῷ ἀμίλησαν ἴσως περὶ τῆς Α. . . ὡς περὶ πόλεως πλουσίας, γενναιοδώρου, φιλοξένου πρὸ πάντων εἰς τὴν μουσικὴν. Ἐρχετο, καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα, νὰ δοκιμάσῃ τὸ ὕστατον τὴν τύχην, νὰ συγκροτήσῃ πρὸς τὴν ἐγκατάλειψιν καὶ τὴν ἀθλιότητα πάλιν, πάλιν ἀπέλιπα, καθ' ἣν ἀποθνήσκουσιν ἐὰν δὲν θραμβεύσῃσι.

Μόλις ἀφίκετο, ὁ Φαβρῶλ ἀνήγγειλε διὰ τῶν ἐφημερίδων ὅτι ἐδίδασκε κλειδοκύμβαλον καὶ τετράχορδον. Ἐκώλλησε δὲ τὴν ἐπιγραφὴν του ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ μετρίου δωματίου του. Εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς οἰκίας ἐν ἣ κατῴκει ἐβλεπέ τις, ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας, νὰ λάμπῃ ὠραία χαλκίνη, ὠσειδῆς καὶ λίαν καινουργῆς πλάξ, ἔνθα τὸ ὄνομά του καὶ οἱ τίτλοι του, μὲ κεφαλαῖα γράμ-

ματα, ἀπηύθυνον τὰς διαβάτας ἐλκυστικῶς πρόσκλησιν. Ματαίᾳ μεγαλοπρέπειᾳ προσκλήσεως! Μετ' οὐ πολὺ αἱ ἐφημερίδες ἐσιώπησαν, ἡ ἐπιγραφὴ ἀπώλεσε τὴν ἀσπίλον λευκότητά της, ἡ πλάξ τὴν μαγικὴν λάμπιν της, καὶ αἱ μαθηταὶ οὐδόλως ἤλθον. Ὁ Φαβρῶλ κατεβίβασε τὴν τιμὴν τῶν μαθημάτων του. Πλείστοι τῶν συναγωνιζομένων του ἀπήτουν πέντε καὶ πλεον φράγκα τὴν ὥραν, αὐτὸς ἐζήτησε τρία, ὕστερον δύο καὶ πεντήκοντα λεπτά, καὶ τέλος δύο. Γουεῖς τινες, δελεασθέντες, εὐτυχεῖς δὲ λογιζόμενοι μὲ τόσον μικρὰν τιμὴν νὰ τέρπωσι τὰ τέκνα των δι' ὀλίγης μουσικῆς, ἀπεφάσισαν νὰ ὑπάγῃσιν ὅπως τὸν εὗρωσιν. Οἱ πλείστοι ὅμως μόλις τὸν εἶδον καὶ ἀνεχώρησαν χωρὶς νὰ ἐπανέλθωσι πλέον. Ὁ ταλαίπωρος ἀμυχανῶν, κατεβίβασε τὰς ἀξιώσεις του, ἐγένετο ἔτι ταπεινότερος, τέλος εἰς τοιαύτας παραχωρήσεις ὑπεβλήθη, ὥστε κατώρθωσε νὰ προσκτήσῃ μαθητὰς τινας.

Ἐκτοτε, προσέθηκεν ὁ Παῦλος, ὁ Φαβρῶλ ἀνέλαθεν ἐλπίδας. Ἐν ἣ δύο οἰκοτροφεία τρίτης τάξεως τῷ ἐνεπιστεύθησαν τὸ μάθημα τῆς μουσικῆς, ἐν ᾧ χρησιμεύει ὡς ἀντικείμενον ἀταξιμῶν εἰς τοὺς μαθητὰς. Μὲ αὐτὰ διατηρεῖται ὅσον δύναται, ἐδυνήθη νὰ ἐνοικιάσῃ κλειδοκύμβαλον, ν' ἀγοράσῃ καινουργῆν τινα ὑποκάμασον ἐν συντόμῳ ὡς τὸν συνητήσαμεν, ὁ ταλαίπωρος εὕρισκε ἀρκετὴν πίστωσιν καὶ κάμνει ἀρετὰ εὐκόλως χρέη διὰ νὰ νομιζῆται σχετικῶς πλούσιος.

Ἦκουον ἐν σιγῇ. Ἡ ἀπλή ἐκείνη ἱστορία, διηγουμένη ἀπλούστατα καὶ οἰκειότατα ὑπὸ τοῦ φίλου μου, μοὶ προὔξενεσε λυπηρὰν ἐντύπωσιν.

— Καὶ ὅμως, ἐπανέλαθεν ὁ Παῦλος μετὰ βραχεῖαν σιγὴν σιγῆς, δὲν εἶνε τυχαῖος αὐτὸς ὁ παχὺς! Δις ἢ τρίς μ' ἐπεσκέφη. Ἐρχετο νὰ μοὶ κοινοποιήσῃ ὡς προέδρῳ τῆς Μουσικῆς Ἐταιρείας μελωδίας τινὰς, χοροὺς τινὰς τῆς φαντασίας του, ἔργα μακρῶν σχολῶν, ἅς τῷ ἄφινεν ἡ δημοσία ἀδιαφορία. Ἀφ' ἐνός μὲν περιεργίας χάριν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐξ ἐπιθυμίας νὰ τῷ φανῶ εὐάριστος καὶ ὠφέλιμος, ἐνήργησα νὰ ψαλιῶσιν εἰς τὰς συναυλίας μας. Τὰς ἐχειροκρότησαν, καὶ σὲ βεβαίῳ ὅτι εἶχον δικαίον. Τούλάχιστον παρετήρησά ἐν αὐταῖς, κατὰ τὴν κρίσιν μου, ἐκτὸς τῆς βαθείας μαθήσεως τῆς ἀρμονίας καὶ τῆς σπανίας ἐπιδειξιότητος εἰς τὴν σύνθεσιν, πολλὰ διακρινόμενα μέρη, πολλὰς ἀληθῶς χαριέσσας ἐμπνεύσεις.

— Ἄλλὰ, εἶπον ἐγώ, αἱ μερικαὶ αὐταὶ ἐπιτυχίαι τῆς συνθέσεως δὲν τῷ ἐρησιμεινσαν; Ἄν συντέλεσαν, κάμνουσαι γνωστὸν αὐτόν, εἰς τὸ νὰ βελτιώσῃ τὴν θέσιν του, νὰ τῷ προσκομίσῃσι μερικὸς νέους μαθητὰς; Μάλιστα ἡ πᾶσις τῶν ἔργων του. . .

— Τῶν ἔργων του! Εἶνε πολὺ πτωχὸς πόρος αὐτός. Καθὼς βλέπεις, ὅπως μουσουργῶς τις ζῆσθ διὰ τῶν ἔργων του, τῷ χρειάζεται πλέον τι

παρὰ τὸ τάλαντον, πλέον τι παρὰ τὸ πνεῦμα, τῷ χρειάζεται τύχη, καὶ ὁ Φαβρῶλ εἶνε ἐξ ἐκείνων ὅστινες δὲν ἔχουσιν. Ὅπως καὶ σὺ, ἤλπισα τούλάχιστον ὅτι τὰ ἰδικὰ του θὰ τὸν συνίσταν εἰς τὸ δημόσιον. Ἄλλὰ, τί τὰ θέλεις; Ὁ Φαβρῶλ εἰς μάτην εἶνε διακεκριμένος μουσουργῶς, σπάνιος καλλιτέχνης, ἄριστος μουσικοδιδάσκαλος πρὸ παντὸς ἄλλου εἶνε περιεργὸν ζῶον. Μαθήματα! Ἄλλὰ μόνη ἡ θεὰ του τρέπει εἰς φυγὴν τοὺς μαθητὰς! Εἶνε ἀντικείμενον ἀντιπαθείας εἰς τὰς μητέρας, φόβου εἰς τὰς θυγατέρας, ἀστεϊσμοῦ εἰς τοὺς νέους, καὶ πολλοὶ τὸν αἰκτεῖρον ἵνα τῷ ἀνοίξῃσι τὴν θύραν των. Χειροροτοῦν εὐχαρίστως τὰ ἔργα του, ἀλλὰ νὰ δεχθῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν των αὐτὸν τὸν ἴδιον, τὸν παχύν, τὸ τέρας Φαβρῶλ! νὰ ἐμπιστευθῶσι τὸ τέκνον των, τὴν νεαράν, τὴν λίαν ἀδύνατον, τὴν λίαν νευρικὴν, τὴν προσφιλεῖ τιν κέρην εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ σωματώδους κολοσσού! Ἔλα δὲ! Ποῖος ἐδύνατο νὰ τὸ σκεφθῆ; Καὶ εἶπειτα, εἶδες τὰς χεῖρας του; Προσπάθησε νὰ πείσῃς λοιπὸν τὸ κοινὸν ὅτι μὲ τὰς ὑπερμεγέθεις αὐτὰς χεῖρας δύναται νὰ παρὰδιδῇ ἐπιτυχῆ μαθήματα κλειδοκύμβαλου! Καὶ τὸ γνωρίζεις καλὰ, ὁ δύστηνος! Γνωρίζεις ὅτι ἡ εἰμαρμένη τὸν καταδιώκει, δῆλα δὲ αὐτὴ ἡ μεγάλη ἀσχημία του, ὅτι αὐτὴ εἶν' ἡ αἰτία, ἡ μόνη αἰτία δλων τῶν ἀνηθῶν του, δλων τῶν δυστυχιῶν του. Καὶ ὄντως εἶνε σκληροτάτη ἡ τύχη αὐτοῦ τοῦ ταλαίπωρου, πεποικισμένου εἰς ἐξαιρετὸν βαθμὸν ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ μουσικῆς εὐφυίας, ἀξίου νὰ κατέχῃ ἐν τῇ μουσικῇ καλὴν θέσιν, ὄνομα σχεδόν, καὶ ὅστις, ἐν τῇ πάλῃ αὐτῇ ὑπὲρ καὶ κατὰ τῆς ζωῆς, αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἀδιακόπως συντριβόμενον ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ ἰδίου σώματός του. Ὅποσαι ἀπάται! Ὅποσαι ἀτελεσφόρητοι ἀγῶνες! Ὅποση βαθύτης καὶ ὀπόση πικρία ἀπελπισίας! Εἰς καὶ μόνος ἴσως πόρος τῷ ἔμεινε πάντοτε πιστός, μία καὶ μόνη ἀγάπη, νομίζω, τὸν συνδέει εἰσέτι μὲ τὴν ζωὴν: τὸ μέγα τετράχορδόν του.

Εἰς τὴν λέξιν ταύτην παρετήρησα τὸν φίλον μου, νομίζων σχεδόν ὅτι ἠστυεύετο. Καίτοι δὲν τὸ ἐπεθύμουν, ἡ ἰδέα ὅμως ὅτι δυστυχῆς τις ἠδύνατο νὰ βοηθηθῆται καὶ νὰ συνδέηται περισσώτερον ἢ ὀλιγώτερον βαθέως μὲ τὸ ἀλλόκοτον ἐκεῖνο ὄργανον, μ' ἔκαμε νὰ μειδιάσω ὀλίγον.

— Γελάς, μοὶ λέγει ὁ Παῦλος, ἔχεις ὅμως ἄδικον. Ἐὸ τετράχορδον τοῦ Φαβρῶλ εἶνε τῷ ὄντι ἡ θεὰ Πρόνοιά του. ὦ! ὅχι διότι τῷ ὀφείλει πολλοὺς μαθητὰς, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ πάχια δάκτυλά του περιφέρονται εὐκόλως ἐπὶ τοῦ ὑπερμεγέθους ὄργανου. Ἐξάγει ἦχους σπάνιας ἰσχύος, ἡ δὲ συμπραξίς του, ὅσα πολυτίμοι δὲ ὄρχηστραν, ἐνίοτε ἀρκετὰ τῷ προσεπόρισεν. Καὶ εἶπειτα, σὲ βεβαίῳ ὅτι δὲν θὰ ἐγέλας ἐὰν ἐβλεπες ἠποία στενὴ ἀγάπη φαίνεται συνδέουσα ἀμφοτέρους!

Ὁ Φαβρῶλ ἐρχόμενος ἐνταῦθα εἶχε τὸν ἀρχαῖον σύντροφόν του, ἴσως δὲ ὑπῆρξε καὶ μάρτυς τὸ τετράχορδόν του τὸν παρελθούσων ἀτυχιῶν του, καὶ τῶν μακρῶν θλίψεων του. Λοιπὸν, ὅταν τὸ κρατῆ μεταξύ τῶν βραχιόνων του, ὅταν περιφέρῃ ἐπὶ τῶν παλλομένων χορδῶν τὸ χονδροειδὲς καὶ κοντὸν δοξάριόν του μετὰ τινος ἀδεξιάς μερίμνης, νομίζει τις ὅτι σκιρτᾷ ὑπὸ τὰς θωπείας τοῦ κυρίου του, ὅτι ἡ βραδεία καὶ σοβαρὰ φωνή του ἀποκρίνεται. Ἀμφοτέρω τέρατα ἀμφοτέροι γελοιοὶ ἔνεκα τοῦ ὑπερμεγέθους των, νομίζει τις ὅτι, πλασθέντες ὁ μὲν διὰ τὸν δέ, τὸ ὄργανον καὶ ὁ ἄνθρωπος, εὕρισκουν ἐν τῇ στενῇ ἐνώσει των καταφυγίον κατὰ τῆς εἰμαρμένης καὶ παρηγοροῦνται ἀμοιβαίως διὰ τοὺς καταδιώκοντας αὐτοὺς ἀστεϊσμούς, διὰ τὴν ἐγκατάλειψιν εἰς ἡν, παρὰ τὰς ὑπηρεσίας των, τοὺς ἀφίνει ἡ ἀχαριστία τοῦ πλήθους!

Ἦκουον ὀλονέν, μειδιῶν διὰ τὴν τελευταίαν ταύτην σκέψιν, ἀλλὰ πλέον συγκινημένος ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς, τοῦθ' ὅπερ δὲν ἐπεθύμουν νὰ δεῖξω. Ὁ φίλος μου δὲν ἠπατήθη εἰς πρὸς αὐτό, διότι αἴφνης, στρεφόμενος πρὸς με:

— Ἐξ ἅπαντος, μοὶ λέγει, σ' ἐνδιαφέρει ὁ δυστυχῆς ἦρας μου! Καὶ ἀκριβῶς μέλλω νὰ ὑπάγω ὅπως τὸν ἴδω αὐριαν καὶ νὰ τῷ κοινοποιήσω ὅτι ἡ Ἐταιρεία μας ἐπιθυμεί νὰ δώσῃ εὐεργετικὴν ὑπὲρ αὐτοῦ συναυλίαν. Θέλεις νὰ μὲ συνοδεύσῃς;

Ἐδέχθην προθύμως. Ἦδη ἰσχυροτάτως, τὸ δὲ πλήθος διεσκορπίετο ὀλίγον κατ' ὀλίγον, τὸ βουλεδάρτον ἐγένετο ἔρημον, καὶ ἐπειδὴ ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ ὁμίχλη ἤρχιζε νὰ μᾶς καλύπτῃ πανταχόσε, ἐσπεύσαμεν νὰ ἐπανέλθωμεν οἴκοι.

Β'.

Τὴν ἐπομένην μετὰ τῆς πέμπτης καὶ ἕκτης ἐσπερινῆς ὥρας διηυθυνόμεθα, ὁ φίλος μου καὶ ἐγώ, πρὸς τὴν συναίλιαν εἰς ἡν ὁ Φαβρῶλ κατῴκει. Πρὸ τινων ἑβδομάδων μετῴκησε καὶ μετέβη, διὰ νὰ περιορίσῃ τὰς δαπάνας του, νὰ κατοικήσῃ ἐν τινὶ δημοσίᾳ ἡδῶ, ἀπομακρυσμένη τοῦ κέντρου τῆς πόλεως, ὅπου κατὰ συνέπειαν τὰ ἐνοίκια ἦσαν εὐθηνότερα. Νέαι σχεδὸν καὶ ἀρκούντως κομψαί, πολυτελοῦς σχετικῶς παραστήματος, αἱ πλείστοι τῶν οἰκιῶν τῆς ἡδοῦ ταύτης ἐδύνατο ν' ἀπατήσῃσι τοὺς ὀφθαλμοὺς μύωπος ὡς ἀπολαμβάνουσαι εὐπορίας τινὰς, ἀλλ' ἡ βυπαρότης τῆς ἡδοῦ, αἱ πρὸ τῶν θυρῶν ἐπισσεωρευμένα ἀκαθαρσίαι, τὸ κενὸν καὶ ἡ πτωχεία τῶν ἐργαστηρίων, τάχιστα ἀπεκάλυπτον τὴν πραγματικὴν ἀθλιότητα ἣν ἀπέκρυπτον τὰ ὀραία αὐτὰ ἐξωτερικά! Ἐφάσαμεν εἰς τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 10 οἰκίαν. Γραῖά τις, κατοικοῦσα τὰ ἰσόγειον, ἐνήσολοιτο νὰ τοποθετῆ εἰς τὴν ἐμπροσθῆσαν, μετὰ εὐλαβοῦς μερίμνης, λαχανικὰ καὶ ὡά τινά. Ὁ φίλος μου τὴν ἠρώτησεν:

— Ο κ. Φαβρώλ, παρακαλώ;
 Η γραία έστρεψε βραδέως τήν κεφαλήν και τόν παρετήρησε διά λυπηρού ύψους:

— Μήπως τόν μουσικόν πού έχει ένα μεγάλο βιολί; ήρώτησε.

— Μάλιστα, κυρά!

— Τότε εκεί είναι. Αναβήτε εις τό τρίτον πάτωμα.

Ανήλθομεν τās ξυλίας βαθμίδας, ούσας άπεχθείς ένεκα τού κοινοτού και πλήρεις πανταειδών σκουπιδιών. Είς έκαστον πάτωμα ήκούομεν διά τών ήμιανοιγμένων θυρών κραυγές βρεφών, δερομένων παιδιών και γυναίκας ώργισμένας και βλασφημούσας. Οί πόδες μας προσέρχουν τήδε κάκεισε εις περιπλανώμενας γαλας και εις τάπητας εις τό σκότος. Συνεσκόταξε και έπειδή ή νύξ έπλησίαζε και δέν έβλέπομεν πλέον, ώδηγοίμεθα διά τού στήριγματος τών κυκλίδων.

Έίλος έφθάσαμεν εις τό τρίτον πάτωμα. Πλαίεται θύραι ήνοιγοντο επί τού αυτού πλατέος έπιπέδου, και εν φ' διεμένομεν άβέβαιαι, παρετήρησα επί τινος θύρας πράγμα τι ού τινος ή σχετική λευκότης διεκρίνετο εν τώ μέσῳ τού σκότους. Ήτο χαρτίον. Πλησιάζω και άναγινώσκω: Φαβρώλ, μουσικοδιδάσκαλος. Ο φίλος μου εκρουσεν, αλλά δέν έλαθεν άπάντησιν. Εκρουσα και εγώ ισχυρότερον, άλλ' ούδεμία πάλιν άπάντησις. Τήν τρίτην φοράν ήν εκρουσα ή έγγυς θύρα ήμνηοίγη και κεφαλή γραίας προέκυψε, περίεργος, διά τού άνοιγματος.

— Τόν κ. Φαβρώλ ζητείτε; ήρώτησε σιγά.

— Αυτόν τόν ίδιον, καλή μου κυρά. Μήπως δέν είν' εδῶ;

— Να σās είπω και καλά δέν ήξεύρω. Ο,τι μόνον γνωρίζω είναι ότι έβγήκε διά να υπάγη εις τό ξενοδοχείον του.

Έμέλλομεν να τήν ευχαριστήσωμεν διά τήν πληροφορίαν ταύτην και ν' αναχωρήσωμεν, όταν αύτη προσέθηκε δισταζούσα και προσπαθούσα να μās διακρίνη εις τήν σκιάν:

— Θα έρχεσθε ίσως διά να τού ζητήσετε χρήματα;

Ο φίλος μου τήν εξήγαγε τής άπάτης βεβαιών αύτην ότι τούναντίον ήρχόμεθα να παρασχώμεν εις τόν Φαβρώλ σημαντικήν ύπηρεσίαν.

Η γραία καθισύχασεν, ήνοιξεν εξ ολοκλήρου τήν θύραν και πλησίασασα ήμās βραδέως βαθίζουσα:

— Θα σās είπω κάτι τι, βλέπετε, υπέλαθε χαμηλοφώνως σχεδόν διά μυστηριώδους και εμπιστευτικού ύψους. Δέν θα σās είπω τίποτε κακόν διά τόν κ. Φαβρώλ, βλέπετε. "Ω! όχι. Σās βεβαιώ ότι είναι ένας χρυσός άνθρωπος, δ καυμένος! 'Αλλ' άναμεταξύ μας (έπειδή βλέπω ότι είσθε τίμιοι άνθρωποι θα σās τό είπω) μεταξύ μας, θαρρώ πως δέν τὰ πάγει καλά. Κάθε πρωί και κάθε βράδυ έρχονται κάτι άνθρωποι εδῶ και κτυ-

πούν τήν θύρα τού δωματίου του, και εις τή χέρια τους κρατούν κάτι χαρτιά και ζητούν χρήματα άπ' αυτόν τόν κακόμοιρον. Όπως έμπορεί τούς διάχνει, προσπαθεί να τούς κάμη να έχουν υπομονήν, και κάποτε κάποτε τούς πληρώνει μερικά. 'Αλλ' όλα αυτά, έννοείτε, δέν θα βαστάξουν πολύ άκόμη, και κάνενα πρωί αν αυτοί έφερναν μαζί τους και τόν δικαστικόν κλητήρα, δέν θα άπορούσα, βλέπετε, διόλου.

Ως βλέπετε, ή γυνή εκείνη ήτο φλύαρος, άλλ' ό,τι μās έδειγγετο μās ένδιέφερε τόσο πολύ, ώστε δέν έσκεπτόμεθα να διακόψωμεν τήν φλυαρίαν της. Τήν έπλησίασαμεν, αύτη δ' ένθαρρυνθείσα εκ τής εμμένουσ περιεργίας μεθ' ής τήν ήκούομεν εφάνη ότι έλάμβανε πλείονα όρεξιν διά να ήμιλήσῃ.

— Τόν καυμένον! Δέν ξεύρω, κύριοι, αν τόν γνωρίζετε, αλλά σās βεβαιώ ότι έχει μεγάλην όρεξιν να έργασθῃ. Θαρρώ όμως ότι δέν έχει τόσους μαθητάς όσους θα ήθελε, και αυτό με κάμνει ν' άπορώ, διότι ήκουσα ότι είναι πρώτης τάξεως μουσικός. 'Αλλά τί τὰ θέλετε! Είναι μερικοί άνθρωποι πού δέν έχουν διόλου τύχη! Έκτός τούτου μου φαίνεται ότι τόν νομίζουν πολύ παχύν και πολύ άσχημον. Αυτό μόνον εγώ ξεύρω ότι άπ' ού τρέξη διην τήν ήμέραν, βλέπω τό φως αναμμένο εις τό δωμάτιόν του, και τόν άκούω να παίζῃ δ καυμένος εως εις τās δέκα και ένδεκα τό βράδυ. Του λέγω κάποτε τήν άλλην ήμέραν: «'Αλήθεια, κύριε Φαβρώλ, δέν κάνετε καλά να ξενοκτίζετε τόσο.» 'Αλλ' αυτός τίποτε, δέν μ' άκούει. Και να έβλέπατε τήν άλλην ήμέραν τί γραψίματα, τί χαρτιά, τί σειραι είν' επάνω 'ς τό τραπέζι του, θα εξεκαρδίξεσθε από τὰ γέλια! Μου φαίνεται, πως αύτὰ δέν τόν κάμνουν να κερδίξῃ τίποτε. Και είναι μεγάλο κρίμα δι' ένα τόσο καλόν άνθρωπον! Τι καλός, τί γλυκύς άνθρωπος! ποτέ του δέν παραπονείται! Και έπειτα, μου φαίνεται, ότι δι' έναν άνθρωπον καλοενδυμένον ώσαν αυτόν ή άνέχεια θα ήνε σκληρότερο πράγμα παρά εις ήμās τούς πτωχούς εργάτας, οι όποιοι τό κάτω κάτω τής γραφής έχομε συνείδηση εις αύτην. "Ωστε κάμμία φορά, να ιδήτε, συλλογίζομαι ότι ως λέγουν ό,τι θέλουν: οι μεγαλείτεροι από μās δέν είναι εύτυχέστεροι από τούς άλλους!

Η σοβαρά και φιλοσοφική αύτη σκέψις θα εφάνη ίσως άρεκτός έπίλογος εις τήν γυναίκα εκείνην, διότι έσωήσεν. Ημείς δέ άπ' ού έπεδοκίμασαμεν διά κινήσεως τής κεφαλής τήν άναμφισβήτητον ορθότητα ταύτης, ήτοιμάσθμεν να κατέλιθωμεν. Μόνον δ φίλος μου είπεν ότι έπειδή δ Φαβρώλ δέν εύρίσκετο εις τό δωμάτιόν του, ήθέλωμεν επανέλθῃ λίαν προσεχώς. Έίχομεν ήδη θέσῃ τόν πόδα επί τής κλιμακός, ότι ή γραία εφάνη ώσει να έσκεπτετο, και μετά βρα-

χείαν στιγμήν δισταγμού μās έκάλεσε πάλιν και μās είπε:

— Συγχωρήσατέ με αλλά θα σās είπω κάτι τι. Μου φαίνεται ότι δ κ. Φαβρώλ δέν θέλει και πολύ να έρχωνται να τόν βλέπουν εδῶ, έπειδή, βλέπετε, δέν είναι και ώραϊον τό δωμάτιόν του. έχει δ καυμένος κάτι έπιπλα, έλεινά! Και ένας εργάτης άνθρωπος σās ήρκίζομαι δέν θα τὰ ήθελε. Και αυτά, βλέπετε, εις μιαν άταξίαν, Παναγία μου! Φαντασθήτε ότι αυτός μοναχός του στρώνει τό κρεβάτι του και συγυρίζει τό δωμάτιόν του και όλα! Συλλογισθήτε αν κάμνει τίποτε ένας τόσο παχύς άνθρωπος, τόσο χονδρός ώστε δέν έμπορεί ούτε να κινήθῃ, χωρίς να συλλογισθώμε αν έχῃ κηόλας καιρόν! Κάμμία φορά τού λέγω: «Καλή δέν παίρνετε κάμμία γυναίκα να σās συγυρίξῃ, κ. Φαβρώλ! τότε θα είσθε περισσότερο ήσυχος!» 'Αλλά μου λέγει ότι ή γυναίκα κοστίζει ακριβά και ότι δέν έχει χρήματα. 'Εγώ όμως έπειδή κάμνω και αύτην τήν δουλειά, κάμμιν ήμέραν όταν συγυρίσω τό δωμάτιόν μου, έμβαίω σιγά σιγά εις τό ιδιόκ του και τού σκουπίσω, τού συγυρίζω, τού σφογγαρίζω, τού αναβάζω νερό, ό,τι μπορώ τέλος πάντων, διότι, μου φαίνεται, ότι είναι καλό να βοηθῃ δ ένας τόν άλλον, δέν είν' έτσι; 'Αλλά μου φαίνεται ότι δέν τού άρέσουν αυτά πού τού κάμνω. Τότε, έννοείτε, δέν μπορώ να πηγαίνω εις τό δωμάτιό του όπως θέλω, ώστε τό δωμάτιόν του είναι πάντοτε άνω κάτω! 'Εάν τὰ έμάθαινε αυτά, θα έθύμωνα και δι' αυτό δέν θέλει να έρχωνται, μου φαίνεται, να τόν βλέπουν εδῶ.

Ο φίλος μου μ' έθεώρησε με άμήχανον όλίγον ύφος. Η καλή εκείνη γραία τό παρετήρησε και μās είπεν:

— Αν ήθέλετε, κάτι μπορούσε να γείνη. Ο κ. Φαβρώλ θα είναι τώρα εις τό ξενοδοχείον του. Θα σās δώσω τήν διεύθυνσιν του και μου φαίνεται πως θα τόν εύρητε εκεί.

Η άπλοϊκή πρότασις τής γυναίκός εκείνης μās ήρεσεν. Ο φίλος μου έλαβε τήν περι ού δ λόγος διεύθυνσιν, και σιωπηλώς κατήλθομεν ψηλαφητή τήν έτι σκοτεινότεραν γενομένην κλιμακα. Μόλις εύρέθημεν εις τήν δθδν και ως εξ ήμεμφύτου ήθεωρήσαμεν άλλήλους. Είς τήν άμυδράν λάμψιν τού αερόφωτος παρετήρησα ότι ή φυσιογνωμία τού φίλου μου Παύλου έφερον έντετυπωμένον βαθύ αίσθημα οίκτου.

— Και λοιπόν; μοι είπεν άπλώς.

Εσιώπων, διότι ή καρδιά μου ήτο λίαν συνσφιγμένη να δυνθώ ν' άποκριθῶ. Η ιδέα ήν έχον πρότερον περί τής θλιβεράς θέσεως τού Φαβρώλ ήτο μηδαμινή πρό τής σικταράς εικόνας, ήν μās έκαμεν, εν τῇ άπλοϊκῇ και ειλκρινεί ήμιλίῃ της, ή γραία γείτων του. Έπομένως χωρίς να

τό έννοήσωμεν άφικόμεθα πρό τού ξενοδοχείου βεβυθισμένοι εις βαθείας έκαστος σκέψις.

Τό ξενοδοχείον τούτο ήτο εκ τών όλως μετρίων εκείνων, ένθα καθ' έκάστην έσπέραν δεκαπεντάς υπαλλήλων, γραφείς συμβολαιογράφων και μικροί έμποροπάλληλοι μεταβαίνουσιν να εύρωσι συνδιαλεγόμενοι εις τās συσαιτίους τραπέζιας άναψυχήν εκ τής οκταώρου ή δεκαώρου άψώνου εργασίας αυτών και να εμπιστευθώσι τόν στόμαχον αυτών εις πλήρες άνησυχών άποκρίφων μαγειρείον και εις οίνον ούδεμίαν ωφέλειαν προξενούντα. 'Επί τής θύρας τής εισόδου αι λέξεις: *Συσσιτίαις τράπεζαι άνεγινώσκοντο γεγραμμένας διά μεγάλων έρυθρών γραμμάτων. Δεξιόθεν επί τών άλλων τών παραθύρων: Γεύματα προς εν θράγκον και πενήκοντα λεπτά. Αριστερόθεν: Προγυμνατια προς εν θράγκον.* Ολίγα διατετηρημένα σταφυλαί, τρία ή τέσσαρα σεσηπότη άπίδια έντός πίνακίου και άπαχον έψημένον όρνιθιον, τοποθετημένα παρά τήν είσοδον μετά τελείας τέχνης, έχρησίμευον ως δείγματα.

Ηνοιξαμεν. Οχροί τινες και ισχυροί πελάται καθήμενοι τήδε κάκεισε πρό τών άκαλύπτων μαρμαρίνων τραπέζων έτρωγον. Δεξιὰ τῷ εισόντι παχεῖα έρυθράπαρεος γυνή, βεβαιότατα ή ξενοδόχος, ήτο ένθρονισμένη όπισθεν μεγάλης τραπέζης με ύφος αναπαυομένης μεγαλειότητος.

— Ο κ. Φαβρώλ εδῶ είναι; τήν ήρώτησεν ο Παύλος μετά σεβασμού.

— Μάλιστα, κύριε.

— Είναι δυνατόν να τῷ ήμιλήσω;

— Εύθυς, κύριε, πηγαίνω να τόν φωνάξω.

Κατήλθε σοβαρῶς και διηυθύνθη με βραδεία βήματα προς αίθουσαν, ής ή θύρα έκείτο εις τό βάθος και όθεν ήκούετο συγκεχυμένος θόρυθος γελώτων, λόγων, ποτηρίων και κινουμένων πινακίων.

— Κύριε Φαβρώλ! εφώναζεν ισταμένη επί τού ούδου, σās ζητούν.

— Ποίος με ζητεί; άπεκρίθη παρευθύς βαρεία υπόκωφος φωνή άνησυχώς πως.

— Δέν είξεύρω. Κάτι κύρια.

Έγένετο όλίγη σιγή προς στιγμήν έντός τής αίθούσης, είτα ήκούσθη κρότος κινουμένων έδρών, βήματά τινα βαρέα επί τού έδάφους και δ παχύς Φαβρώλ εφάνη εις τήν θύραν με έρυθρόν τό πρόσωπον κεχρωματισμένον εκ τής θερμότητος τού αερόφωτος και τής άνωπομόνου ζέσεως τής άπορροφήσεως, με τό μάκτρον υπό τόν βραχιόνα, μασσάν είσέτι και άναζητών διά τού βλέμματος. 'Επειδή είχομεν μένει όρθιοι, παρετήρησεν εύθύς τόν φίλον μου, τό δέ πρόσωπόν του ήθρήασε πάλιν και άστραπή εκπλήξεως και ευχαριστήσεως εφάνη ότι διεπέρα αυτό.

— Φίλτατε Φαβρώλ, τῷ είπεν ο Παύλος τείνων αυτῷ φιλικῶς τήν χείρα, σοι παρουσιάξω

τόν κ. Ε. . . στενόν μου φίλον, πρὸς ἃν ὠμίλησα περὶ σοῦ καὶ ὅστις ἐπιθυμῆι νὰ σε γνωρίσῃ.

Ἐπεκλήθη ὀλίγον. Ἐκεῖνος συγκεχυμένος ἠρθῆρασε πάλιν ἐάν ἦτο δυνατόν, ἐχειρέτισε δυσκόλως καὶ ἐπρόφερε συγκεχυμένους τινὰς λέξεις. Βίβτα ὁ Παῦλος ἐκάθησεν εἰς τινὰ τράπεζαν, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἡμεῖς ἐπίσης ἐπράξαμεν.

— Ἐχω νὰ σὰς ζητήσω μίαν ἄδειαν, προσέθηκα. Πιστεύω ὅτι εἶμεθα πολὺ καλοὶ φίλοι, ὥστε νὰ μὴ μοι τὴν ἀρνηθῆτε.

Ὁ Φαβρῶλ ἐποίησε καταφατικὸν σημεῖον.

— Ἴδού περὶ τίνος πρόκειται. Πρὸ πολλοῦ ἢ ὑπ' ἐμοῦ προεδρευομένη Ἑταιρία πιστεύει ἐαυτὴν ὡς ὑποχρεωμένην πρὸς ὑμᾶς. Καὶ ἔχει δίκαιον, διότι εἰς τὰς συνθέσεις σας ὀφείλει κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μέρος τῶν ἐπιτυχιῶν τῆς. Καιρὸς νὰ σὰς ἀποδείξῃ τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς. Δι' αὐτὴν τοῦτο θὰ εἶνε χρέος ὅπερ ἀποτίνει, καὶ οὐδὲν ἄλλο καλλίτερον θὰ ἠδύνατο νὰ πράξῃ, πιστεύω, παρὰ δίδουσα ὑπὲρ ὑμῶν συναυλίαν καθ' ἣν θὰ ἐκτελέσῃ τὰ ἔργα σας. Ἴδού ποῖαν ἐν ὀνόματι αὐτῆς σὰς ζητῶ ἄδειαν. Μοι τὴν παραχωρεῖτε;

Ἐἰς τὴν λέξιν χρέος ὁ Φαβρῶλ ἐγένετο πορφυροῦς, ἀλλ' ὁ τόσον ἀπλοῦς, τόσον φυσικὸς τόνος καὶ πρὸ πάντων ὁ τελευταῖος λόγος τοῦ φίλου μου παρενθύς τὸν καθυσύχασεν. Τὸ πρόσωπόν του ἐξεχειλιζεν ἐξ εὐγνωμοσύνης καὶ συνεσταλμένος, δυσκολευόμενος ἐκ τοῦ τόνου του, ἄλλως δὲ μὴ ὦν φήτωρ, ἐφέλλιζε.

— Λοιπόν, τῷ εἶπεν ὁ Παῦλος ἀποτόμως ἵνα θέσῃ πέρασ εἰς τὴν στενοχωρίαν, ἐμείναιμεν σύμφωνοι. Δὲν εἶν' ἀνάγκη νὰ μᾶς εὐχαριστήσῃτε, δι' ἡμᾶς εἶν' εὐχαρίστησις αὐτό.

Ὁ Φαβρῶλ ἐφέλλιζε πάλιν, ἀλλ' ἡ φυσιογνωμία του ὠμίλει ἀντ' αὐτοῦ. Οἱ μικροὶ κυανοὶ ὀφθαλμοὶ του, κεκαλυμμένοι συνήθως ὑπὸ βαθείας μελαγχολίας, ἀπήστραπτον. Ἡ χαρὰ ἐξεργήγυτο καθωραϊζουσα καὶ μεταμρφώνουσα τὴν ἀσχημίαν του, χαρὰ συγκινητικὴ, χαρὰ ἐγκαταλειμμένου δυστυχῆς ὄντος, πεποτισμένου ὑπὸ χλευασμοῦ καὶ περιφρονησεως, παιγνίου τῶν ἀνθρώπων, ἐκτρώματος τῆς τύχης, οὐτινος ἢ ψυχῆ φωτίζεται ὑπὸ θερμῆς ἀκτίνος συμπαθείας.

Ἐν ᾧ ἐμέλλομεν νὰ ἐξέλθωμεν ἡ ξενοδοχὸς μᾶς ἐσταμάτησεν ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας.

— Γνωρίζετε τὸν κ. Φαβρῶλ; μᾶς ἠρώτησα χαμηλοφώνως μὲ περιποιητικὸν μειδίαμα.

— Ναί, κυρία.

Ἐδίσταζε καὶ μειδιῶσα πάντοτε:

— Ἐπειδὴ . . . ἐπειδὴ, εἶπε τέλος, εἶνε πολὺς καιρὸς ποῦ δὲν ἐπλήρωσε. Καὶ ἐκτὸς τούτου, τρώγει τόσον! Σὰς βεβαίω, ὅτι δὲν εἶνε πελάτης διὰ κέρδος. Καὶ τότε ἐνοεῖτε ὅτι ἐάν δὲν πληρῶνῃ. . .

Ὁ Παῦλος ἐνόησε καὶ εἶπε:

— Θὰ σὰς πληρώσῃ, ἐγὼ σὰς τὸ ὑπόσχομαι. Καὶ σὰς χρεωστεῖ πολλά;

— Τριῶν μηνῶν περίπου γεύματα.

— Δὲν προγευματίζει λοιπόν;

— Ὁχι. Φαίνεται ὅτι τὸ μεσημέρι τρώγει εἰς τὸ σπίτι του.

Ἐπιφατησὼν ἐδύνατο νὰ κάμῃ ὁ δύστηνος οὗτος Φαβρῶλ εἰς τὸ δωμάτιόν του; Καὶ διατί ἄρα, ἐν ᾧ ἔτρωγε τὴν μεσημβριαν παρ' αὐτοῦ, εἶπεινα πάντοτε τόσον πολὺ τὸ ἐσπέρασ;

(Ἐπιταί τὸ τέλος.)

Γ. Α. ΒΑΛΑΒΑΝΙΣ

Μέγεθος καὶ ἡλικία

Τῶν γηραιότερων δένδρων

Τὰ παμμεγέθη καὶ γηραιὰ δένδρα δύναται τις νὰ καλέσῃ ἀρχαιότητα τῆς φύσεως· ἀλλ' αἱ ζῶσαι αὐταὶ ἀρχαιότητες προξενοῦσιν εἰς τὸν θεατὴν ἐκπληξιν καὶ σεβασμὸν ἀνώτερον ἐκείνου, ὃν ἐμπνέει τὸ Κολοσσαῖον τῆς Ρώμης· διότι τὸ μέγιστον δένδρον δὲν εἶνε ἄθροισμα λίθων καὶ στηλῶν μέγα ἢ μικρῶν, χειροποίητον ἐκ παρελθούσης γενεᾶς ἀνθρώπων, ἀλλὰ κολοσσὸς ζῶν, ἐπιβάλλων σέβας εἰς τὸν ὄραντα· τὸ ἀρχαῖον μνημεῖον, ὅσῃν δόξαν καὶ ἀν περιεβλήθη ὅτε ἤκμαζε, φαίνεται καταβληθὲν ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ δεικνύει τὴν ἀδυναμίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἐνῶ τὸ γιγάντιον δένδρον εἶνε ζῶσα εἰκὼν τῆς παντοδυναμίας καὶ θαυματουργίας τῆς φύσεως. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον πάντες οἱ λαοὶ ἀπέδωκαν εἰς τὰ κολοσσαῖα δένδρα σεβασμὸν ἴσον πρὸς τὴν λατρείαν. Ἀλλ' ἄς ἐλθωμεν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν γηραιῶν δένδρων, τῶν Μαθουσαλαῶν τούτων τοῦ φυτικῆ βασιλείου.

Ἐκ τῶν δένδρων τῆς Εὐρώπης τὸ γένος τῆς φιλύρας φαίνεται ὅτι εἶνε τὸ μακροβιώτερον καὶ τὸ ἔχον μεγαλειότερον κορμόν. Ἐν Γερμανίᾳ ἀναφέρεται ἡ περιφημὸς φιλύρα τοῦ Νέουσταδ, εὐρισκομένη ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Βυρτεμβέργης. Ἡ περιφέρεια τῆς κόμης τοῦ δένδρου τούτου εἶνε ἑκατὸν τριάκοντα τριῶν γαλλικῶν μέτρων, αἱ δὲ διακλαδώσεις αὐτοῦ στηρίζονται ἐπὶ 108 λιθίνων στηλῶν, ἐξ ὧν αἱ μὲν δύο πρόσθια φέρουσι τὰ οἰκόσημα τοῦ δουκὸς Χριστοφόρου τῆς Βυρτεμβέργης καὶ ἡμερομηνίαν 1558, ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν στηλῶν ἀναγινώσκονται τὰ ὀνόματα πολλῶν ἄλλων ἰδρυσάντων αὐτάς. Τρεῖς αἰῶνες λοιπόν καὶ δέκα ὀκτὼ ἔτη παρήλθον μόνον ἐκ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν συμπαθῶν πρὸς τὴν γιγαντιῶδη ἀνάπτυξιν τῆς φιλύρας ταύτης ὁ δουξ τῆς Βυρτεμβέργης ἐκτίσας τὰς δύο πρόσθιας λιθίνας στήλας, ὡπερ στηρίξῃ τοὺς μακροὺς καὶ βρυχάτους κλάδους αὐτῆς.

Ἡ γηραιότερα φιλύρα, ἢ μᾶλλον εἰπαῖν ἡ φι-

λύρα, τῆς ὁποίας τὴν ἡλικίαν μετ' ἀκριβείας γινώσκουμεν, εἶνε ἡ φυτευθεῖσα κατὰ τὸ 1476 ἐν τῇ πόλει Φρειβούργῃ τῆς Ἑλβετίας πρὸς μνήμην τῆς νίκης τοῦ Μοράτ· ἔχει λοιπόν αὕτη τεσσαρῶν αἰώνων ἡλικίαν· ὁ δὲ κορμὸς τοῦ δένδρου τούτου ἔχει περιφέρειαν πέντε γαλλικῶν μέτρων. Παρὰ τὴν αὐτὴν πόλιν Φρειβούργῃν ὑπάρχει ἄλλη τις φιλύρα, ἣτις κατὰ τὰς ἐπιτοπίους παραδόσεις ἦτο περιώνυμος ἐν ἔτει 1476 διὰ τε τὸ μέγεθος καὶ τὴν παλαιότητά της. Τὸ δένδρον τοῦτο, τοῦ ὁποῖου ἡ ἡλικία δυσκόλον εἶνε νὰ προσδιορισθῇ ἐνδῶ ζῆ, εἶχε κατὰ τὸ 1865 κορμόν, οὐτινος ἡ περιφέρεια ἦτο δώδεκα μέτρων, τὸ δὲ ὕψος εἴκοσι καὶ τεσσαρῶν· εἰκάζεται δὲ κατὰ προσέγγισιν ὅτι πρέπει νὰ ἔχη ἡλικίαν 1000 ἐτῶν.

Ἡ μεγαλειτέρα καὶ μεγαλοπρεπέστερα φιλύρα κατὰ τὴν Ἀνατολὴν εὐρίσκεται ἐν Μακεδονίᾳ, εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς κόμης Βοδενά. Τὸ θαυμάσιον τοῦτο δένδρον ἔχει ὑπὲρ τὰ 30 μέτρα ὕψος, κορμὸν εὐθὺν καὶ κἀκετον ἔχοντα διάμετρον ὑπὲρ τὸ ἐν μέτρον καὶ ὕψος μᾶλλον τῶν διακλαδώσεων τοῦ ὑπὲρ τὰ 8 μέτρα.

Ἐκ τῶν δρυῶν τῆς Εὐρώπης μία τῶν ἀρχαιότατων ὑπάρχει ἐν τῷ νομῷ τῆς Κάτω Σαράντ (Charente inferieure) ἐν Γαλλίᾳ, ὕψος μὲν ἔχουσα εἴκοσι μέτρων, διάμετρον δὲ πρὸς τὴν βᾶσιν τοῦ κορμοῦ τῆς ἐννέα μέτρων, τούτεστι περιφέρειαν εἴκοσι ἐπτά μέτρων. Ἐἰς τὸ κοίλωμα τοῦ γιγαντιῶδους αὐτῆς κορμοῦ εὐρίσκεται καλῶς ὑψοποιημένος θάλαμος, ἔχων ὕψος τριῶν μέτρων καὶ πλάτος τριῶν μέχρι τεσσαρῶν, τοῦ ὁποῖου τὰ τοιχώματα καλύπτουσι δροσερὰ βρύα καὶ πετρίδες. Ἡ ἡλικία τοῦ γιγαντιαίου τούτου δένδρου εἶνε ἀπὸ 1200 μέχρι 2000 ἐτῶν, ἴσως δὲ καὶ ἐτι πλέον, ὅταν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὴν βραδύτητα μεθ' ἧς αὐξάνουσιν ἐν γένει τὰ εἶδη τῶν δρυῶν.

Ἐπὶ τοῦ πυριπνίου ὄρους τῆς Αἰτνῆς ὑπάρχει κολοσσαῖα καὶ γηραιὰ καστανά, καλουμένη ὑπὸ τῶν ἐντοπίων *καπαντέα τῶν ἐκιδῶν Ἰσπαν*, τῆς ὁποίας ὁ κορμὸς ἔχει πεντήκοντα δύο μέτρων περιφέρειαν. Ὁ Ἰωάννης Χούελ διηγεῖται τὴν ἱστορίαν τοῦ δένδρου τούτου ὅπως ἤκουσεν αὐτὴν παρὰ τῶν κατοίκων τοῦ ὄρους ἐκείνου. «Τὸ δένδρον τοῦτο καλεῖται ἐπιτοπίως *κισταντέα τῶν ἐκιδῶν Ἰσπαν* διὰ τὴν εὐρείαν σιάν του, ὑπὸ τὴν ἡσπίαν ἑκατὸν ἴσποι δύνανται νὰ ἀναπαυθῶσι. Μοι διηγήθησαν ὅτι, μεταβαίνουσα ἐξ Ἰσπανίας εἰς Νεάπολιν ἡ Ἰωάννα τῆς Ἀραγωνίας, διήλθε διὰ τῆς Σικελίας, καὶ ἐπεσκέφθη τὴν Αἰτνῆν συνοδευομένη ὑπὸ πολλῶν εὐγενῶν ἦτο δὲ ἐπιπικρὸς αὐτῇ τε καὶ σύμπασα ἡ συνοδία της καὶ κατέφυγεν ὑπὸ τὸ δένδρον τοῦτο, οὐτινος οἱ μεγάλοι κλάδοι καὶ τὸ πυκνὸν φύλλωμα ἤρκεσαν ὅπως φυλάξουσιν ἀπὸ τῆς καταπιπτούσης βροχῆς τὴν ἀνάσσαν ταύτην καὶ τοὺς περὶ αὐτὴν ἰσπό-

τας. Τὸ δένδρον τοῦτο τὸ ἐπὶ τοσοῦτον φημισθὲν ἔχει τὸν κορμὸν ὅλως κοῖλον, εἰς βαθύ δὲ γῆρας φθάσαν ἤδη βαθμηδὸν ἀπόλλυται, ἀν καὶ ἡ κόμη αὐτοῦ εἰσέτι εἶνε θαλερά. Ἐπειδὴ δὲ τὸ κοίλωμα τοῦ κορμοῦ του εἶνε μέγα καὶ εὐρὺ, οἱ ἐντόπιοι κατασκεύασαν ἐντὸς αὐτοῦ οἰκίσκον, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπάρχει κλίβανος πρὸς ἀποξήρανον καστανῶν, λεπτοκαρῶν, ἀμυγδάλων καὶ ἄλλων καρπῶν χρησίμων κατὰ τὸν χειμῶνα, ὡς συνειθίζουσιν ἐν Σικελίᾳ. Συμβαίνει δὲ ἐνίοτε, ὁσάκις στερῶνται ξύλων, νὰ λαμβάνωσι πέλεκυν καὶ νὰ κόπτωσιν ἐκ τοῦ δένδρου τούτου τὴν ἀναγκαῖον αὐτοῖς ποσότητα ξυλείας. Διὸ καὶ τὸ δένδρον κινδυνεύει νὰ καταστραφῇ.

»Τινὲς φρονοῦσιν ὅτι ὁ μέγιστος ὄγκος τοῦ κορμοῦ τῆς καστανάς ταύτης προήλθεν ἐκ διαφόρων κασταναῶν, αἵτινες κείμεναι πλησίον ἀλλήλων φαίνονται εἰς τοὺς ἀπροσέκτους παρατηρητὰς ὡς κορμὸς ἐνὸς καὶ μόνου δένδρου διαμελισθείς, ἀλλὰ μοι φαίνεται ὅτι πλανῶνται· διότι πάντα τὰ κολοβαθέντα ὑπὸ τε τοῦ χρόνου καὶ τῶν καταστρεπτικῶν χειρῶν τοῦ ἀνθρώπου μέρη τοῦ δένδρου τούτου μοι ἐφάνησαν ὡς ἀνήκοντα εἰς ἕνα καὶ μόνον κορμόν· μετρήσας δὲ τὴν περιφέρειαν τοῦ κορμοῦ αὐτοῦ εὗρον ὅτι σύγκειται ἐξ ἑκατὸν καὶ ἐξήκοντα ποδῶν. Ταῦτα βεβαίω ὁ Ἰωάννης Χούελ.

Ἡ καστανά τῆς Αἰτνῆς εἶνε ἐν τῶν ἀρχαιοτάτων γιγαντιαίων δένδρων τῆς Εὐρώπης, πολλῶν αἰώνων ἡλικίαν φέρον· καὶ ἐάν ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ ἐτησία ἀπὸ περιφερείας ἀξίτης τοῦ κορμοῦ της περιωρίσθη λαμβάνουσα τὸ πάχος μίᾶς μόνης γραμμῆς, ὁ Μαθουσαλας οὗτος τοῦ φυτικῆ βασιλείου δὲν δύναται νὰ ἔχη ἡλικίαν κατωτέρην τῶν 3,600 μέχρι 4,000 ἐτῶν.

Αἱ καρύαι εἶνε ἐπίσης δένδρα μακρόβια καὶ ὑπερμεγέθη. Ἐυδοκιμοῦσι δὲ μεγάλως ἐπὶ τῶν παραλίων τοῦ Βυζεῖνου πόντου καὶ τῆς Μασογίου. Ἐν Κριμαίᾳ πλησίον τοῦ Μπαλουκλαβᾶ ἐν δένδρον καρύας φέρει ἐτησίως πλέον τῶν ἑκατῶν χιλιάδων καρῶν, τὰ ὁποῖα διανέμονται πέντε οἰκογένεια. Ὁ βοτανικὸς Κανδὸλλιος ἀναφέρει εἰς τὴν *φυτικὴν φυσιολογίαν* του περὶ τραπεζῆς τινός, ἣν εἶδεν ὁ ἀρχιτέκτων Σαμμυότσης εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον ἐν Λορβαίνῃ, κατασκευασθείσης ἐξ ἐτὸς τεμαχίου καρύας. Ἡ τράπεζα αὕτη εἶχεν ὀκτὼ μέτρων πλάτος καὶ ἀνάλογον πρὸς τὸ πλάτος της μήκος. Κατὰ δὲ τὸ 1472 ὁ αυτοκράτωρ Φρειδερίκος τρίτος προσέφερε μεγαλοπρεπὲς γεῦμα ἐπὶ τοῦ τερατιῶδους τούτου φυτικῆ ὄγκου. Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Κανδολίου ὁ παραγωγὸν τὴν τράπεζαν ταύτην κορμὸς τῆς καρύας εἶχε τοῦλάχιστον 900 ἐτῶν ἡλικίαν.

Ἐκ τῶν μεγαλειτέρων δένδρων τῶν εὐκράτων κλιμάτων εἶνε καὶ ἡ πλάτανος. Ὁ Πλίνιος

διηγείται ότι επί των ημερῶν του ὑπῆρχεν ἐν Λυκίᾳ γιγαντιαία τις πλάτανος τὸ κοίλωμα τοῦ κορμοῦ τῆς εἶχε θέαν εὐρυχώρου σπηλαίου, οὐτινος τὸ ἔσω τοίχωμα ἐσχημάτιζε καμπύλην 27 γαλλικῶν μέτρων ἢ διακλαδιζομένη κόμη τῆς ὁμοιάζε πρὸς μικρὸν δάσος, οἱ δὲ πρὸς τὰ διάφορα τοῦ θάλλοντος σημεῖα ἐκτεινόμενοι κλάδοι τῆς ἐσκίαζον μεγίστην ἔκτασιν γῆς. Τὸ τοίχωμα τῆς κοιλότητος τοῦ κορμοῦ καλυπτόμενον καθ' ὁλοκληρίαν ἐκ βρύων πρασίνων ἐξηπάτα τὸν θεατὴν νὰ ἐκλάβῃ ὅτι βλέπει φυσικώτατον ἄντρον. Ὁ Λυκίος Μουκίνιος, διοικητὴς τῆς Λυκίας, ἔδωκεν ἐντός τοῦ φυτικῆς τούτου σπηλαίου συμπόσιον εἰς δέκα ὀκτὼ συνδαιτυμόνας.

Ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς ἀναφέρει ἐτέρων πλάτανον, τὴν ὅποιαν ὁ αὐτοκράτωρ Καλλιγούλας εὗρεν εἰς τὰ περίεξ τῶν Βελήτρων. Οἱ κλάδοι τοῦ δένδρου τούτου ἦσαν διατεθειμένοι εἰς τρόπον ὥστε νὰ σχηματίζωσιν ἐμπροσθεν τῆς κοιλότητος τοῦ κατακλιόμενοι πράσινον καὶ εὐρὺ σπήλαιον ἐν τῷ σπηλαίῳ τούτῳ ὁ ὠμὸς οὗτος αὐτοκράτωρ ἐγευματίσσε μετὰ δεκαπέντε εὐνοουμένων του, ἂν δὲ καὶ κατέλαβε δι' ἑαυτὸν μέγα μέρος τοῦ κορμοῦ, οὐχ ἦντον καὶ οἱ λοιποὶ συνδαιτυμόνες παρεκάθησαν ἀνέτως καὶ οἱ ὑπηρετοῦντες δούλοι ἠδυνήθησαν νὰ ἐκτελέσωσιν εὐκόλως τὴν ὑπηρεσίαν των.

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

ΤΟ ΚΕΝΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΝΝΙΤΣΑΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ἐνῶ κατηρχόμην διὰ τῆς ὁδοῦ Σταδίου πρὸς τὴν πλατείαν τοῦ Συντάγματος εἶδον τέλος πάντων ὀλίγα βήματα ἐμπρὸς τὸν φίλον μου Κίμωνα. Ἐπίσπευσα τὸ βῆμα καὶ τὸν ἐπρόφθασα πρὸ τοῦ περιβάλλου τοῦ Βουλευτηρίου:

— Τόσον καιρὸν σὲ ζητῶ καὶ δὲν κατιόρθωσα νὰ σ' εὕρω; ἂν ἔγινες ἀπὸ τὴν Καλλιίδα ἐγενεες ἄφαντος. Μήπως ἀρρώστησες εἰς τὸ ταξεῖδι;

— Δόξα τῷ Θεῷ εἶμαι καλὰ ὅπως πάντα, ἀλλὰ περὶ βλέπεις κ' ἐγὼ τώρα τὴν χαριτωμένην ζωὴν τοῦ τελειοφοῦτου κλεισίμου καὶ μελέτης εἰς τὸ σπίτι ἀπ' τὰ ἡμερώματα ἕως τὴν νύκτα.

— Καὶ μήπως δὲν ἐπῆγα εἰς τὸ σπίτι σου; Ἀλλὰ εἶχες φύγη, μοῦ εἶπαν, κ' ἀπ' ἐκεῖ. Πέμπτον σπῆτι πού ἀλλάζεις ἐφέτος. . . Τώρα πού κάθισαι πάλι; Μήπως ἤξευρα νὰ ἔλθω νὰ σ' εὕρω;

— Στὴν Γαλλικὴν Σχολὴν κοντά. . .

— Ἀπὸ τὸ Γεράν εἰς τὸν Λυκαθητῶν! Μὰ δὲν μοῦ λές πῶς ἐβάλληκες νὰ κάμης τὴν περιήγησιν τῶν Ἀθηνῶν; Αἰωνίως ὁ ἴδιος, Θεότρελλος! Ὅπου σπιτονοικοκυρὰ ἢ γειτόνισσα ἐμορφῆ πᾶς καὶ στήνεις τὰ δῆχτυὰ σου γιὰ ἴλιγον

καιρὸ. Ἄμα βαρεθῆς ἐκεῖ, ἔκεινός καὶ πᾶς ἄλλου. Ὅ τὸ ἄλλο σου σπῆτι, Θαρρῶ, ἦτον ξανθὸ, ἢ τορινὴ τί χρώμα ἔχει;

— Ἄφρησέ τα, καυμένη, αὐτά. . .

— Γιατί; Μήπως δὲ ἐφρονιμῆσαι τώρα; Νὰ μεταγραφῆς εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν.

— Βλέπεις πῶς δὲν ἔχω πολλὴν ὄρεξι, θὰ πῶ πῶς κἄτι ἔχω. . .

Πράγματι τότε μόλις παρετήρησα ὅτι ἡ ἔμφρασις τῆς μορφῆς του δὲν ἦτο ὅποια ἄλλοτε, ζωρὰ καὶ περιχαρῆς. Νέφος μελαγχολίας ἐπικάθητο ἐπὶ τοῦ μετώπου του, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του σχεδὸν εἶχον ἀσκήσει. Ἐνόησα ὅτι κἄτι ἔτακτον, κἄτι λυπηρὸν εἶχε συμβῆ, ἴσως οὐγενεϊκὸν δυστύχημα μέγα, τὸ ὅποιον ἐπέδρασε οὕτω ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀφρόντιδος, τοῦ τρελλοῦ μου φίλου. Δὲν ἤθελον νὰ τὸν ἐρωτήσω, ἤθελον νὰ τῷ δώσω εὐκαιρίαν νὰ μοὶ τῷ εἶπῃ μόνος αὐτὸς ἂν ἤθελε. Ἠλλαξα τόνον ὁμιλίας:

— Καὶ πού πηγαίνεις τώρα;

— Σπῆτι μου!

— Ἐχεις δουλειά;

— Τίποτε.

— Μὲ θέλεις νὰ ἔλθω μαζί;

— Κ' ἐρωτᾷς; Ἔλα νὰ μάθης καὶ τὸ σπῆτι μου.

Ἔλαβε τὸν βραχιονά μου καὶ ἐβαδίζομεν σιωπηλοί.

Μόνον ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν θύραν μικροῦ οἴκου ὑψηλά, ὑψηλά εἰς τοὺς πευκοφύτους πρόποδας τοῦ Λυκαθητῶν, ὁ Κίμων ἐστάθη καὶ δεικνύων τοὺς ἀπέναντι τοίχους τῶν οἰκοπέδων εἶπε μειδιῶν:

— Βλέπεις πῶς ἡ γειτονια μου εἶνε πολὺ πτωχὴ εἰς γειτόνισσας καὶ ἡ σπιτονοικοκυρὰ μου εἶνε ἐξηγῆρα καὶ δὲν ἔχει κόρη, ὥστε ἀδικῶς μ' ἐκοκολόγησες.

— Δὲν ἤξευρα πῶς ἀλλάξες σπῆτι χωρὶς λόγον, ἀφοῦ μάλιστα τὸ ἄλλο ἦτον ἀσυμφωνία καλλίτερο ἀπ' αὐτό.

— Δὲν ἀλλάζει κανεὶς ποτὲ σπῆτι χωρὶς λόγον.

Καὶ ἐπρόφερε τὰς δύο τελευταίας λέξεις μετὰ τὴν ἐμφρασιν, ὥστε, ἐνῶ ἐκεῖνος προεπορεύετο ἵνα ἀνοίξῃ τὸ διωμάτιόν του, ἐγὼ τὸν ἠκολούθουν συλλογιζόμενος ὅτι βεβαίως θὰ ὑπῆρχε τι κοινὸν μεταξὺ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ οἴκου καὶ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ χαρακτῆρος τοῦ φίλου μου.

Τὸ διωμάτιόν του ἦτο ὅπως πάντοτε ἐν πλήρει φοιτητικῇ ἀκαταστασίᾳ· βιβλία ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐφημερίδες ἐσκορπισμέναι τῆδε κἀκεῖσε, ἐν δῦματα καὶ χαρτῖα ὑπὸ τὴν κλίνην καὶ δύο λεξικά ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον, ἵνα καθιστῶσιν αὐτὸ ὑψηλότερον. Κλίνην χαλαρά, κλωνομένην ὡς μέθυρος ἐπὶ τῶν τεσσάρων σιδηρῶν ποδῶν τῆς, καὶ δύο καθέκλαι ἄνευ πολλῆς ψιάθου πλησίον

ἄλλῃλων ἱστάμεναι ὡς ἐλεεινολογοῦσαι ἢ μία τὴν ἄλλην.

Ἔσυρα μίαν τῶν καθελῶν πλησίον τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου καὶ ἐκάθησα· ὁ Κίμων ἤναψε πῆγρον καὶ κατεκλίθη κατὰ τὸ σῆμα ἐπὶ τῆς κλίνης του. Ἐβλεπον ἀπέναντί μου τοὺς κοκκινωποὺς βράχους τοῦ Λυκαθητῶν καὶ οὐδὲν ἄλλο.

— Δὲν ἔχει καθόλου ποικιλίαν ἢ θεὰ τοῦ διωμάτιου σου; Θαρρεὶ κανεὶς πῶς θὰ κυλλοῦσιν αὐτοὶ οἱ βράχοι ἐπάνω του. . . Πού τὸ ἄλλο σου σπῆτι! . .

— Τὸ ξεύρω! . . Καὶ ἐστέναξεν.

Ἔστρεψα πρὸς αὐτὸν τὸ βλέμμα. Μικρὸν ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς του ἐπὶ τοῦ τοίχου παρετήρησα πρᾶγμα τι μελανόν, τὸ ὅποιον δὲν εἶχον ἰδῆ πρότερον.

— Μπᾶ! τ' εἶν' αὐτό; ἠρώτησα καὶ ἐγερέθεις ἐπλησίασα ἵνα ἴδω καλλίτερον.

Ἦτο πλαίσιον ἐκ μαύρου ξύλου ὡλοσκοπέες καὶ περιεῖχεν ἐντός συμπλεγμα κυανῶν ἀνθέων μωσαϊκῶς διὰ μετᾶξης κεντημένων ἐπὶ βελούδου μελανοῦ. Ἡ ἐργασία ἦτο λεπτή καὶ φιλόκαλος, ἀλλ' εἶχε μείνῃ ἀτελής κατὰ τὸ ἡμισυ· ἐφαίνετο δὲ διόκληρον μέρος μόνον διὰ λευκῆς κλωστής ἐσχεδιασμένον. Τὸ πρῶτον αἰσθημα, ὅπερ ἠσθάνετο ὁ θεατὴς ἦτο ἀπαρία τις καὶ δυσάρεσκεια, ὅτι ἀνηρητήθη οὕτως ἡμιτελὲς τὸ εὐμορφον ἐκεῖνο χειροτέχνημα, ἐνῶ ἠδύνατο εὐκόλως νὰ τελειωθῇ.

Τὴν ἰδίαν ταύτην ἀνεκοίνωσα εὐθύς πρὸς τὸν φίλον μου συνοδευσας μετὰ τὴν ἀδιακρίτον ἐρώτησιν:

— Ποῖος σοῦ τὸ χάρισε;

— Μία κόρη.

— Λοιπὸν θὰ ἦτον ὀλίγον τεμπέλια.

— Γιατί;

— Γιατί τὸ ἄφρησε ἴμισυτελειωμένον.

— Ἦτον ἀδύνατον νὰ τὸ τελειώσῃ.

— Ἀδύνατον; μήπως δὲν εὗρισκε μετᾶξι;

— Μὴν τὰ παίρνῃς ὅλα τὰ πράγματα ἔτσι, χωρὶς νὰ ξεύρης, ἀπήνητησεν ἐκεῖνος σοβαρῶς. Ἐχεις ὄρεξιν νὰ μάθῃς τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ τοῦ κεντημάτος; Ὅθ' ἰδῆς ὅτι εἶχες ἀδικον νὰ ἀρχίσῃς μετὰς εἰρωνίας.

— Λέγε μου καὶ εἰμ' ἔτοιμος νὰ ὁμολογήσω μόνος τὸ ἀδικόν μου, ἂν με πείσης.

Ἐκάθησα πλησίον του καὶ ἀνέμεινον. Ἐδίστασεν ἐκεῖνος ἐπὶ μικρὸν, ἔφερε τὴν χεῖρα εἰς τὸ μέτωπόν του καὶ ἤρχισεν εἶτα χαμηλοφώνως ὡς ἐὰν ἐπιθύμει μόνος ἐγὼ νὰ τὸν ἀκούσω καὶ οὐδεὶς ἄλλος.

« Ἀντικρὺ τοῦ παραθύρου μου, εἰς τὸ ἄλλο μου τὸ διωμάτιον, ἦτον ἓνα μικρὸ, χαμηλὸ σπιτάκι, καθὼς θὰ θυμᾶσαι. Εἰς αὐτὸ τὸ σπιτάκι κατοικοῦσαν δύο ἄνθρωποι, δύο γυναῖκες· μάννα καὶ κόρη. Ἦτον καὶ αἱ δύο πτωχαῖς καὶ ἐζούσαν ἔνοθευοντες· ἡ κόρη ἔραπτε καὶ ἐκεντούσα,

τομοσ 12'. — 1884

ἢ μάννα ἐσιδέροναι. Ἐφαίνοντο καὶ ἡ δύο καλαῖς, πολὺ συμπαθητικαῖς καὶ μόνον λυπημέναις, ἂν νὰ εἶχαν κἄποια μυστικὴ λύπη ἢ κόρη μάλιστα ἦτον χλωμὴ, χλωμὴ. Ἀπὸ τὴν δευτέρην ἡμέραν ἔμαθα ἀπὸ τὴν σπιτονοικοκυρὰ μου τὴν αἰτία τῆς λύπης. Ἡ κόρη εἶχεν ἀρραβωνιασθῆ πρὸ δύο ἐτῶν μ' ἓνα βιβλιοδέτην. Εἶχε κἄτι χρηματικὰ συνάξῃ ἢ κακομοίρα, τὰ πῆρε αὐτὸς νὰ τῆς τὰ τοκίσῃ τάχα καὶ τῆς τὰ ἔφαγε καὶ τὴν παράτησε κ' ὅλα, ἐρημὴ καὶ χωρὶς λεπτό, καὶ χωρὶς καμμιὰ ἐλπίδα πῶς θὰ κατωρθώσῃ πλέον ν' ἀποκατασταθῇ.

Ἐγὼ ἄμα ἀκούσα αὐτὸ τόσῳ τῆς ἐσυμπόνεσα — καὶ ἂς μ' ἔχετ' ἐσεῖς πῶς εἶμαι ἐγωίστης καὶ δὲν συμπονῶ κανένα — ὥστε εἶπα τῆς σπιτονοικοκυρᾶς μου νὰ διδῇ εἰς αὐταῖς νὰ σιδεράνουν τὰ ρούχᾳ μου, καὶ ἄρχισα νὰ τῆς βλέπω μὲ πολὺ συμπαθητικὰ μάτια. Ἡ κόρη — Θαρρῶ πῶς τὴν εἶχες ἰδῆ δύο τρεῖς φοραὶς ἀντικρὺ εἰς τὸ παράθυρό της — ἦτον πολὺ νόστιμη κοπέλλα· χλωμὴ, μὲ μεγάλα γαλανὰ μάτια καὶ δύο ξανθαῖς πλεξίδες ῥιγμέναις κάτω.

Κάθε πρωί, ἄμα ἀνοίγα τὸ παράθυρό μου, τὴν εἶδεκα ἐκεῖ καὶ κεντούσε ἢ ἔραπτε. Ἐγύριζε, μοῦ ἔρριχνε μιά ματιὰ καὶ πάλι ἐκάρφωνε τὰ μάτια εἰς τὴν δουλειὰ της. Ἄν ἦτον καμμιὰ ἄλλη δᾶ, ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα θὰ τῆς ἔστηνα κουβέντα. Μ' αὐτὴ ἦτον τόσῳ καλὴ, συμπαθητικὴ, λυπημένη, πού μόλις ὕστερα ἀπὸ μιά ἐβδομάδα ἐτόλμησα νὰ τῆς εἶπῶ μιά ἀθῶα καλημέρα.

Τὴν πρώτην ἡμέραν δὲν μ' ἀποκρίθηκε, ὕστερα ὅμως ἂν εἶδε πῶς δὲν εἶχα τίποτε κακὸ εἰς τὸν νοῦν γι' αὐτὴν, μ' ἐκαλημέριζε κ' ἐκεῖνη μὲ χαμόγελο καὶ κάποτε μοῦ ἔλεγε ἢ πῶς παρακοιμήθηκα ἢ πῶς ὁ καιρὸς εἶνε καλός· τὰ συνηθισμένα.

Ἐπειτα μιά ἄλλη ἡμέραν μ' ἐρώτησε ἂν ἔχω κανένα βιβλίον νὰ τῆς δώσω νὰ διαβάσῃ. Τῆς ἔστειλα τὸν Μοντεχρῆστον καὶ ἔμεινε καταγοητευμένη. Ἐπειτα τῆς ἔδωσα καὶ ἄλλα. Θυμᾶσαι πού σοῦ εἶχα ζητήσῃ καὶ ἓνα δυὸ τρία; Γιὰ ἐκεῖνη τὰ ἤθελα.

Κάποτε πάλι μοῦ ἔφερε ἓνας περιθαλάσσης ἀπὸ τὰ Πατήσια, γνωστός μου, δυὸ γλαστράκια μὲ ἄνθη. Ἄνθη; πού ἀδειαζα ἐγὼ νὰ τὰ ποτίζω καὶ νὰ τὰ περιποιούμαι. Τὰ ἔστειλα λοιπὸν εἰς τὴν γειτονοπούλα μου καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην ἡμέραν τὰ εἶδα νὰ στολίζου τὸ παράθυρό της. Μὴν ἐρωτᾷς καὶ τί εὐχαριστήσεις μοῦ ἔκανε. . .

Περίπατον δὲν ἐπῆγαν ποτὲ, αἰωνίως ἔμεινε κλεισμένη εἰς τὸ σπῆτι καὶ εὐχαριστούμενη ὅτι κατιόρθωσα νὰ τὴν διασκεδάζω ὀλίγον μὲ τέτοια πράγματα. Καὶ αὐτὴ μοῦ χρεωστουσε πολλὴν χάριν γι' αὐτὸ καὶ γιὰ νὰ τὴν ξεπληρώσῃ. . . »

— Ἄρχισε νὰ σοῦ κεντᾷ αὐτὸ τὸ ἐργόχειρον.

« Ναί! . . . Για να μου το χαρίση το νέον έτος. Με όλα αυτά άρχιζε να χειμωνιάζει. Πότε έβρεχε, πότε φυσούσε κρύος βορρως, και πότε χιόνιζε, ώστε δεν ήτον πλειά καιρός για παράθυρο άνοιχτό. Και πάλι όμως την έκκλημέριζα από το κλεισμένο της τζάμι και έπειτα άρχιζα την μελέτην μου κοντά 'ς το παράθυρο για να έχω φως. Έκεινη άντικρύ έκεντούσε, κ' έτσι έπερνούσαμε και οι δύο με συντροφιά της ήμέρας—τι ώραίαις ήμέραις! . . . »

Είχα άποχωρισθή σχεδόν από τον κόσμο. Τόσω είχα συνηθίση αυτή την μονότονη ζωή του σπιτιού, ώστε δεν εύρισκα 'ε τίποτε άλλο εύχαρίστησιν. Όποτε καφενέιον πλέον, ουτε δόμινο, ουτε στρίπατον, τίποτε. Μόνη μου εύτυχία και διασκεδάσις ήτον να ήξεύρω ότι είνε εκείνη άντικρύ μου και έργάζεται τότε έννοιωθα μια φιλατιμία, μια όρεξι να έργάζωμαι κ' έγώ, κ' έμελετούσα, έμελετούσα άκούραστα.

Και βιω περνούσε ο καιρός, τόσω—δεν 'μπορώ να πω πως την αγαπούσα, αλλά τή συμπαθούσα περισσότερο. Όταν την έβλεπα αυτή, που ζούσε φτωχικά, φτωχικά, να διδ'η έλεημοσύνη 'ς τους φτωχούς του δρόμου, αυτή που είχε ανάγκη έλεημοσύνης, όταν την έβλεπα πάλιν ψυχρά ύπερήφανη να μη διδ'η καμμιά προσοχή εις τους διαβάτας, όσοι έγύριζαν κ' εκύτταζαν με μάτια λαίμαργα την έμμορφή της όφι, μου έφαινονταν 'σαν να έβγαινε από το παράθυράκι της εκείνο ένα άρωμα καλοσύνης και άρετής και ήρχονταν ως το ιδιό μου παράθυρο και τό ανέπνεα και μου μοσχοβολούσε την καρδιά μου. . . . »

Διέκοψε την διήγησιν του εις ζκρον συγκεκρινημένος, έπειτα εξηκολούθησε πάλιν ήμερώτερος:

« Το κέντημα αυτό δεν μου είχε ειπή πως τό κεντ'α για να μου το χαρίση, μόνον μου τό έδειχνε κάποτε και μ' έρωτούσε αν μ' άρέση.

'Αλλά ή σπιτονοικοκυρά μου μου τ'α έμαρτύρησεν όλα: ότι δά είνε καταύποχρεωμέναις και μάνα και κόρη μαζί μου και δεν 'ξεύρουν πως να μ' εύχαριστήσουν. . . . »

Με άλλους λόγους μου έδιδε να καταλάβω τό γυναικάριον ότι 'μπορούσα να πηγαίνω και 'ς τό σπίτι τους. Έγώ της άποκρίθηκα πως ο κόσμος είνε κακός, αυτάις είνε δυό γυναικες μοναχαις και δεν θέλω να βγούνε λόγια. Φαίνεται δε πως επήγε και τό ειπε αυτή, γιατί από την άλλη ήμέρα ή κόρη, ή 'Αννίτσα—δεν σου είπα ακόμη τόνομά της—μ' εκύτταζε με γλυκύτερα μάτια, και ή μάνα της ή κυρά Σταμάτα, ένα βράδυ που την ήύρα 'ς τον δρόμον απ' έξω, μου έδωσε τόσαις εύχαις. . . . »

Είμεθα εις τ'α μέσα Δεκεμβρίου: κρύο και χιόνια τότε, θυμάσαι. Έξαρνα τό βράδυ 'ς τό ξενοδοχείον λαμβάνω τηλεγράφημα από την μη-

τέρα ότι ο πατέρας άσθενεί και να φύγω άμέσως τό ίδιο βράδυ με τό άτμόπλοιο.

Ούτε είχα καιρόν να πάγω σπίτι μου. 'Αφ'ηνα τό κλειδί μου εις τον ξενοδόχον να τό στείλ'η εις την σπιτονοικοκυρά μου και να της ειπή πως πηγαίνω ταξείδι, και έγώ έτράβηξα όπως ήμουν κατευθείαν εις Πειραιά, χωρίς ουτε να σ' άποχαιρετήσω.

Εύτυχώς ο πατέρας έγενε καλά: άλλ' επειδή έτύχαιναν και αι έορταί των Χριστουγέννων, δεν μ' άφηναν να φύγω από την Καλλιδια πριν περάσουν και τ'α Φώτα. Έβουλογιζόμουν κάποτε 'εκει τό πρωτοχρονιάτικον δώρον της 'Αννίτσας, τό όποιον δά θα μου έδιδε και κατόπιν, όταν έγύριζα, και άνυπομονούσα να έλθω. Εις την έπιστροφήν είχα με τρικυμίαν έκτακτον, και έφθάσαμε νύκτα εις τον Πειραιά. Ζαλισμένος, έλεινός ήλθα μόλις εις τ'ας δέκα εις τό σπίτι και από την άμαξα εύρέθηκα 'ς τό κρεβάτι μου.

Πρωί, πρωί εξύπνησα από κρότους μαστόρων οι όποιοι εκρήμιζαν τοίχους: τό πρώτον πράγμα, που άντικρυσα μόλις άνοιξαν τ'α μάτια μου ήτον αυτό τό κέντημα, όπως τό βλέπεις, έτσι 'μπατελειωμένο, άλλ'α χωρίς κρονίζα, βιγμένο 'ς τό τραπέζι μου. Για μια στιγμή θαρρούσα πως είμαι ακόμη ζαλισμένος απ' τή θάλασσα. Έτριψα τ'α μάτια κ' επήγα ν' άνοιξω τό παράθυρον. 'Ελιγα ότι ή 'Αννίτσα ήθελε να μ' έρωτήση 'πως αν μου άρέση όπως είνε, γι' αυτό τό είχε στείλ'η έτσι άτελείωτον. . . . Κ' έγώ δεν ήξεύρω τί έλεγα. 'Αλλά μετ' όλίγον τέλος πάντων θά μου ειπή ή ίδια, από 'κει από τό παράθυρό της. . . . »

'Αλλ' εύθύς άμα ήνοιξα τ'α παραθυρόφυλλα σκόνη απ' όσθίσταις και χιόνια μ' έτύφλωσε και μέσα 'ς τό σύννεφο αυτό διέκρινα έργάτας οι όποιοι εκρήμιζαν τό μικρόν σπιτάκι της 'Αννίτσας, τό παράθυρόν της ακριβώς. . . . Έμεινα άλαλος.—'Την ίδια στιγμή ή σπιτονοικοκυρά μου άκούσε πως έσηκώθηκα και ήλθε να μου π'η τό καλώς ώρα. Πρώτη μου έρώτησις ήτον:

- Και ή 'Αννίτσα;
- Ζωή 'ε λόγου σας! απέθανε τό δυστυχημένο τό κορίτσι.
- 'Απέθανε! πότε και από τί;
- 'Ολίγαις μέραις άφού 'φύγατε έπαισε 'ς τό στρόμα και δεν 'ματασηκώθηκε πλειά! 'Ο γιατρός ειπε πως εκρουλόγησε και καθώς είχε άδυνατο τό στήθος δεν 'μπόρεσε να βαστάξ'η. Έκεινος ο φονιάς που τή γέλασε την έχτίκισε την άμοιρη!
- Κ' ή μάνα της;
- 'Τι να κάν'η ή δυστυχ'η; έγενε δούλα, σαν έμειν' έτσι έρημη. Τό σπιτάκι που καθονταν τό γκρεμίζει ο νοικοκύρης, καθώς βλέπετε, για να κάν'η μεγάλο και καινούργιο. . . .
- Κι' αυτό έδ'η τό κέντημα!
- Είνε της ευγενειας σας, για λόγου σας τό

κεντούσε ή καυμένη ή 'Αννίτσα, που ήσαστε τόσω καλός, μα σαν δεν πρόφτασε να τό τελειώση κ' έννοιωσε πως δεν έχει πολλή ζωή, μ' έκραξε μια μέρα και μου ειπε με μισοδυστή φωνή πως λυπάται που δεν σας ειπε να σας άποχαιρετήση και πως να σας τό δώσω άμα θάρθ'ητε, και να σας πω πως έλογαριζαε να σας τό χαρίση την πρωτοχρονιά τελειωμένο μα δεν έπρόφτασε. . . . κ' ακόμα πως τό λουλούδι πάχει κεντήση άπάνω θά ειπουν να μην την 'ξεχ'ητε. . . . »

Είνε ανάγκη να σου ειπω τόρα πως δεν μου βιστούσε ή καρδιά να βλέπω κρημισμένο άντιπρω μου τό σπιτάκι εκείνο, τό παράθυρο εκείνο της καυμένης της 'Αννίτσας! 'Όσο άκουα τ'α λιθάρια του να κυλούν, να πέφτουν, μου φαινονταν 'σαν να ήτον χιόνια που τ'άρριχναν για να σκεπάσουν ένα μνήμα—τό μνήμα της 'Αννίτσας. Την ίδια ώρα έφυγα από τό σπίτι εκείνο. Έδιάλεξα τότο για να μην έχ'η ουτε άλλο σπίτι, ουτε παράθυρο κανένα άντικρυ 'ς τό παράθυρό μου, παρά μόνον τοίχους και βράχους και έρημιά.

'Εσείς με είχατε πως ήμουν τρελλός και άκαρδος: δεν είμαι πλειά τόρα! . . . »

— 'Όχι, όχι! είσαι άνθρωπος τίμιος κ' έχεις χροστή καρδιά!

Και τον έσφιγγα συγκεκρινημένος εις την άγκλην μου και τον έφίλησα πολύ πολύ. . . όπως του ήξιζε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΑΥΤΟ ΙΔΙΟΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ

Μεταξυ των άλλων πολυτίμων έγγραφων, των έκτεθέντων εν τ'η διοργανωθεισ'η έφέτος 'Εκθέσει μνημειωυ του Ιερου Βύρωνος, υπήρχον και δύο ατόττογραφοι έπιστολαι του λέρου Βύρωνος, αίνεινς καλλ' αναγόμεναι εις την κατά την έποχ'ην εκείνην κατάστασην της αγωνιζομένης 'Ελλάδος ενέχουσιν εξαιρετικόν δι' ημάς ενδιαφέρον. Τών έπιστολών τούτων ή μ'εν ήξετέθη υπό της οικουγενίας Πραϊδου, ή δ'ε υπό της κ. 'Ελ. Ν. Μαυροκορδάτου, άμφοτέροι δ' είνε Ιταλιστί γεγραμμένοι, και ύπογραφ'ην φέρουσιν άπλώς τ'α δύο αρχικά γράμματα του ονόματος του φιλέλληνος Βρετανου Ν. Β. (Νόελ Βύρων).

Και ή μ'εν μια έξ αυτών, γραφ'ησα εν Κεφαλληνίαις τ'η 30 Νοεμβρίου 1823, άπευθύνεται προς την Διοικήσιν της 'Ελλάδος: δι' αυτής δε συνιστ'α ο Βύρων εις την έμνην ύποδοχ'ην της Διοικήσεως του συμπολίτην αυτού Στάνχοπ (Stanhope) και ποιείται λόγον περι των περι δανείου διαπραγματεύσεων. Έξακολουθεί δε ως εξής:

« Η ύπόθεσις του Δανείου, ή επί τοσούτον προμακρυνθείσα προσδοκία του Στόλου, και ο μη πάσας εισέτι κίνδυνος του Μεσολογγίου με κρατούν εισέτι ένταύθα και θά με κρατήσωσιν ακόμη μέχρις ου λείψωσι τινά των αιτίων τούτων. Όταν πληρωθώσι τ'α διά τον στόλον προσδωρισμένα χρήματα, θά αναχωρήσω, μοιόντι δεν βλέπω κατά τί δύναται να ώφελήση ή εν Πελοποννήσ'η παρουσία μου κατά την παρούσαν των

πραγματών θέσιν. Έδώ έφθασαν ειδήσεις δυσάρεστοι περι νέων διχοστασιών μεταξυ της 'Ελληνικής Διοικήσεως, και μάλιστα περι ενάρξεως έμφυλιου πολέμου. Εύχομαι εξ όλης καρδίας να ήναι ψευδεις ή τουλάχιστον εξωγκωμένα, καθ'όσον δεν δύναμαι να φαντασθώ δυστύχημα επιφοβώτερον δι' ημάς ή τούτο.

» Χρυσωτά εν πάση ειλικρινεία να σας ειπω, ότι εάν όλα δήποτε τάξις και όμόνοια δεν στερεωθ'η, πάσαι αι περι δανείου έλπίδες θά ματαιωθώσιν. Αί βοήθειαι τ'ας όποιαις ή 'Ελλάς ήδύννατο να ελπίζ'η εκ των έξωθεν (αίνεινς βεβαίως δεν ήθελον είναι ουτε μικραι ουτε εύκαταφρόνηται), θά διακοπώσιν ή ύλοσχερώς θά έμποδισθώσι πάσαι, τό δε χειρίστον, αι εύρωπαϊκαι δυνάμεις, ουδεμία των όποιων ήτο έχθρά της 'Ελλάδος και αίνεινς έφαινοντο εκ συμφώνου άποκλίνουσαι ύπερ της ιδρύσεως Κράτους ανεξαρτήτου εν 'Ελλάδι, θά πεισθώσιν ότι οι 'Ελληνες είναι άνίκανοι να αυτοδιοικηθώσι και θά συμφωνήσωσι περι μέτρου τινός, δι' ου να καταπαύσασι τ'ας ταραχάς σας, μέτρου τό όποιον θά καταστρέψ'η τ'ας καλλίστας έλπίδας σας και τ'ας των φίλων της 'Ελλάδος.

» Επιτρέψατε να προσθέσω άπαξ διά παντός, ότι έγώ θέλω τό καλόν της 'Ελλάδος και ουδέν άλλο, ότι προς εξασφάλισιν αυτού θά πράξω πάν τό επ' εμοί. 'Αλλά δεν συγκατατίθεμαι ουτε ποτέ θά συγκατατεθώ εις τό να άπατηθώσιν είτε οι Ιδιώται είτε τό Δημόσιον εν 'Αγγλίαις ως προς την αληθ'η κατάστασιν των ελληνικών πραγμάτων. 'Τα έφεξής εξαρτώνται από ημάς, Κύριοι! Έπολεμήσατε ένδόξως. Φερθήτε και έντίμως προς τους συμπολίτας σας και προς τον λοιπόν κόσμον, και τότε δεν θά λέγηται πλέον, ως επί δισχίλια έτη κατά τους Ρωμαίους Ιστοριογράφους έλέγετο, ότι ο Φιλοποίμην ήτο ο έσχάτος των 'Ελλήνων. Μη επιτρέψ'ητε μήτε εις την συκοφαντίαν (και τίς δύναται να διαφύγη αυτήν, ιδίως εν άγώνι τόσω δυσχερεί;) να δυνηθ'η να παραβάλλ'η τον τούρκον πασάν προς τον 'Ελληνα πατριώτην—εν ειρήνη—, άφού ουτος κατετρόπως τον πρώτον εν πολέμω. »

'Η δε έτέρα είνε έγγραφον άπευθυνόμενον προς τον 'Αλέξανδρον Μαυροκορδάτον, και πραγματευόμενον ώσαύτως περι του ζητήματος του δανείου, διαιρείται δε εις παραγράφους, ως φαίνεται εκ της παρατεθειμένης ένταυθα ελληνικής αυτού μεταφράσεως:

'Ιανουαριου 16 1824 Β. Ν.

Πριν ή γείνη δυνατόν να προμηθευθώμεν εκ των 'Ιονίων νήσων τ'ας καλλιτέρας συναλλαγματικας επί Λονδίνου και Γενούης άπαιτούται τουλάχιστον δυό μ'ηνες. 'Ολίγον έλειψε δε ν' αναγκασθώμεν ν' άποταθώμεν εις Μελίτην, καθ'ότι οι 'Ιόνιοι έμποροι δεν έχουν ή δεν θέλουν να διαθέσουν τ'α χρήματά των εμ'η επί τόκω ύπερόγκω.

2

Εντός βραχυτέρας όμως προθεσμίας θα έχω-
μεν απάντησιν εκ Λονδίνου δια μέσου των πλη-
ρεξουσίων τότε δε αι 20 ή 30 χιλιάδες ταλ-
λέρων θα είνε περιττά. Εάν οι πληρεξούσιοι
αποτύχωσι, τότε θα προσπαθήσω παντί σθένει να
επαρξέσω εις την αίτησιν της Πελοποννησιακής
κυβερνήσεως.

3

Η υποχρέωσις ην ανέλαβον να διατηρώ το
σώμα των Σουλιατών (χωρίς να ζητήσω άμοι-
βήν τινα) θα μοι στοιχίση περίπου 20 χιλιάδας
ταλλέρων, νομίζω δε ότι κατά τας παρούσας
περιστάσεις τούτο είνε το χρησιμώτερον μέσον
όπως ελαφρώση τις την κυβέρνησιν από το βάρος
στρατιωτών, οτινας καθά στερούμενοι πατριδος
είνε φυσικώ τῷ λόγω δυσπιστοι και δυσχαλίνω-
τοι, ένόσω γνωρίζουσι τινα άμοιβήν δύνανται να
προσδοκώσι παρά της κυβερνήσεως.

4

Αναμένω ιδιωτικὰς επιστολάς εξ Αγγλίας
περί των άτομικών μου υποθέσεων, και μετά την
παραλαβήν αυτών θα είμαι εις θέσιν να έπω-
άρισμένως τι δύναμαι να πράξω δια των ιδίων
μου μέσων έντός του τρέγοντος έτους. Έν τῷ
μεταξύ δέν θα παραβῶ τον λόγον ως προς τας
δοθείσας μέχρι τούδε παρ' έμου υποσχέσεις.

N. B.

5

Υ. Γ. *Αν έν τούτῳ ὁ πρίγκηψ ή ή Κυβέρ-
νησις τῷ κρινώσιν άναγκαίον, δυνάμεθα να πέμ-
ψωμέν τινα εις Ζάκυνθον ή Κεφαλληνίαν όπως
διαπραγματευθῆ επ' ὄνοματί μου ή επ' ὄνοματι
της Ελληνικής κυβερνήσεως ως προς τῷ ποσόν
ὑπερ άπήτησε τῷ νομοθετικόν σώμα.

ΑΙ ΔΑΠΑΝΑΙ ΤΟΥ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ ΒΙΟΥ

Γενική σήμεραν έπιγραφή μεμφοιρία ὅτι ὁ
καθ' ήμέραν βίος κατέστη εις άκρον δαπανηρός.
Περί τού ζητήματος τούτου ὁ διάσημος Γάλλος
οικονομολόγος P. Leroy Beaulieu δημοσιεύει
σκέψεις τινὰς έν τῷ γαλλικῷ α Οικονομολόγῳ », αἱ
αἱτίνες αναφέρονται μέν κυρίως εις την έν Γαλ-
λία έπικρατούσαν κατάστασιν, άλλ' ούχ ήττον
δύνανται να εξηγήσωσιν έν πολλοῖς και τὰ παρ'
ημῖν επί τούτου συμβαίνοντα, και να παράσχω-
σιν άφορμήν εις συναγωγήν ευσώνων περι τού
μέλλοντος συμπερασμάτων. Παραθέτομεν έν-
ταῦθα τούς λόγους του Γάλλου συγγραφέως: « Είς
τὰ εἶδη της πρώτης ανάγκης ὁ βίος καθίσταται
ὁσημέραι εὐθινοτέρος. Η υποτίμησις του σίτου,
επί παραδείγματι, είνε κατάδηλος εκ τούτου,
ὅτι σήμεραν δέν παρουσιάζεται πλέον ή υπέρμε-

τρος εἰκίνη διατίμησις, ή συνήθης εις παρελθού-
σας εποχὰς σιτοδείας, ή δέ μέση τιμή αυτῷ
είνε πολὺ εὐθινοτέρα ή άλλοτε. Έν αὐτοῖς τοῖς
Παρισίαις πωλεῖται σήμεραν άρτος πρὸς λεπτά
30 τῷ χιλιόγραμμον (312 δραμ.) αντί 40 λε-
πτῶν, ως έτιμᾶτο πρότερον. Και αν άναπτυχῆ
ή παραγωγή του σίτου έν Ἰνδίας, ως φαίνεται
ὅτι θέλει συμβῆ, οὐδὲλως θαυμαστόν να πωλή-
ται μετά τινα ἔτη έν Παρισίαις ὁ άρτος αντί 25
λεπτῶν τῷ χιλιόγραμμον. Την σημερινήν αυτῷ
υποτίμησιν εξηγεί άπλούστατα ή ανάπτυξις της
παραγωγῆς του σίτου έν Αμερικῇ, Αυστραλίῃ,
Κίνα και Ἰνδίας. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει και ως πρὸς
την ζάκχαριν, ένεκα της μεγίστης αυτης παρα-
γωγῆς έν Γερμανίᾳ, Αυστρίᾳ και έν αὐτῇ τῇ
Γαλλίᾳ: οἱ αὐτοὶ δ' Ισχύουσι λόγοι και δια των
καφῆν, τῷ πετρελαίον, τον βάρβακα, τὰ ἔρια.
Η μεγάλη δ' υπερτίμησις του σίτου έν Γαλλίᾳ
πιθανώτατα θα ἐκλείψῃ μετά τινα ἔτη, όταν
κατορθωθῆ να εξαλειφθῆ ή φυλλοξήρα, άναπτυ-
χθῆ δέ ή παραγωγή έν Αλγερίᾳ και Τυνη.
Τέλος έν άφεθῆ ελευθερία ή εἰσοδος εις τὰ άμε-
ρικανικὰ κρέατα, βέβαιον είνε ὅτι ὁ ὑλικὸς βίος
θα καταστῆ τόσοσιν εὐθινοῦς ὅσον οὐδέποτε ὑπῆρξεν
επί ημισυν ήδη αἰῶνα.

Οἱ λόγοι της υποτίμησεως ταύτης είνε κατά-
δηλοι: πρῶτον ή ανάπτυξις της καλλιέργειας και
έκμεταλλεύσεως νέων ὄλων χωρῶν: εἴτα ή τελειο-
ποίησις των μεταγωγικῶν μέσων, ή καταβίβα-
σις των ναύλων, των διοδίων, των τελωνιακῶν
τελῶν: ή ὁσημέραι παρατηρουμένη αύξησις των
κεφαλαίων έν τῷ πεπολιτισμένῳ κόσμῳ, ὁ ἐπί
μᾶλλον και μᾶλλον άναπτυσσόμενος διαγωνισμὸς
έν τῇ βιομηχανίᾳ, ὅστις αναγκάζει τούς βιομη-
χάνους να άρκῶνται εις μέτρα μόνον κέρδη: τί-
λος αἱ ἀδιάκοποι τελειοποιήσεις των τεχνικῶν
ὀργάνων έν τῇ βιομηχανίᾳ.

» Διατί έν τούτοις ή κοινή γνώμη έν Γαλλίᾳ
έχει ιδέας έναντίας πρὸς τὰ ήδη έκτεθέντα έν
τῷ ζητήματι των δαπανῶν του καθ' ήμέραν βίου;
Διὰ λόγους διαφόρους και λίαν εὐδιαγνώστους.
Πρῶτον διότι ή έμπορικῇ διοργάνωσις δέν έχη
την απαιτουμένην εὐκίνησιν και άπλότητα, έν
τῇ διαπραγματεύσει ιδίως των τροφίμων, και έν
ταῖς μεγάλαις πόλεσι, τὰ δέ μάταια ἔξοδα, δι' ὧν
ἐπιβαρύνονται τὰ έμπορεύματα, είνε τοιαῦτα ὅσα
ὁ καταναλωτῆς δέν έπωφελεῖται της υποτιμήσεως
ην ὑφίστανται τὰ εἶδη έν τῷ τόπῳ της παραγω-
γῆς αυτών. Ἐπειτα ή ανάπτυξις της εὐημερίας
εγέννησεν εις ὅλας τὰς κλάσεις της κοινωνίας νέας
πολυαριθμους και δαπανηράς ανάγκας. Λέγουσιν
ὅτι ὁ βίος εγένετο δαπανηρότερος: άλλὰ πράγ-
ματι τούτο σημαίνει ὅτι οἱ άνθρωποι μετέβαλον
τον τρόπον του βίου αυτών. Τρίτος δέ λόγος είνε
ὅτι τὰ εἶδη ὅλα δέν υποτιμῶνται, άλλὰ μόνον τὰ
της πρώτης ανάγκης, ὁ σίτος, ή ζάκχαρις, τὰ

ἔρια: μετ' ὀλίγον ὁ οἶνος, ὁ άνθραξ, άργρότερον δέ
ἴσως τὰ ἐνοίκια: άλλὰ δέν συμβαίνει τὸ αὐτὸ και
εις τὰ εἶδη της πολυτελείας, των διασκεδάσεων,
οἳα είνε τὸ θέατρον, τὰ στολῖδια, οἱ μισθοὶ των
υψηροτέρων, ή άμοιβῆ των ὑπαλλήλων, ὅτινα πάντα
οὐχί εις υποτίμησιν, άλλ' εις υπερτίμησιν διηνεκῇ
βρίνουσι. Τὸ παρακωλύον δ' έτι την Γαλλίαν να
έπωφεληθῆ της υποτιμήσεως των ειδῶν ὅσον τὰ
άλλα ἔθνη είνε οἱ υπερόγκοι φόροι και αἱ τελω-
νακαι άπαγορεύσεις. Τούτου ένεκα ὁ καφῆς, ὅστις
προλογεῖται δι' 1,50 φρ. κατά χιλιόγραμμον,
είνε αδύνατον να άγορασθῆ εὐθινα παρά του
καταναλωτῷ.

» Ὅπως αν έχη τὸ πρᾶγμα, ή υποτίμησις των
ειδῶν είνε πραγματικῇ, ὅσαί δέ χωραί ως ή
Αγγλία έχουσι ὀλίγους φόρους και λίαν άνεπτυγ-
μένον διεθνῆς ἐμπορίου, εὐθέτερον παντός κωλύ-
ματος, και εσωτερικῇ, έμπορικῇ διοργάνωσιν
τελείαν και εὐκίνητον, καρποῦνται ἀξιολόγους εξ
αὐτης ὀφελείας.»

ΤΙ ΛΕΓΕΙ Η ΘΑΛΑΣΣΑ

Ὅταν ή θάλασσα γλυκὰ
'ς την άμμον ψιθυρίζη,
'σαν να την νανουρίζη,
τί τάχα λέγει μυστικά,
τί λέγει 'ς τ' άκρογιάλι;
Τοῦ λέγει:—'Ακρογιάλι,
μη άπ' τον φλοῖσον γελασθῆς
και 'ς των νερών μου κοιμηθῆς
την ήσυχην άγκάλη.
Μή 'ς την γαλήνην πιστευθῆς
θάλθη κι' άνεμοζάλη.

Κι' όταν ή θάλασσα μ' ὀργῆ
κυλᾷ τὰ κύματά της,
κι' άφρίζουν τὰ βουνα της
και φοβερά ήχολογεῖ,
τί λέγει ἄρα γε 'ς την γῆ
μέ τὰ μουγκρισμάτά της
ή άγρία της ή κραυγή;
— Τὸν κόσμον θά χαλάσω,
λέγ' ή κραυγῆ έκείνη,
άλλ' ὅμως θά περάσω
και θάλθη και γαλήνη.

Δ. ΒΙΚΗΛΛΕ.

Περί της μανίας ΤΩΝ ΑΝΤΙΖΩΟΤΟΜΙΣΤΩΝ

Βεβαίως δέν είνε ανάγκη να επεξηγηθῆ ὁ τί-
τλος, δι' οὗ αἱ ἐφεξῆς ἐπιγράφονται γραμμαί.
Τοῖς πᾶσι τὰ νῦν είνε γνωστὸν εκ πολλῶν και

ποικίλων δημοσιευμάτων ὅτι εις τὰ μεγάλα του
πολιτισμοῦ κέντρα ὑπάρχουσι έταιρία προστα-
τευτικά τῶν ζῶων, ὧν μέρος άποτελοῦσι πολ-
λάκις πρόσωπα μέγα σημαίνοντα έν τῇ κοινωνίᾳ.
Και μέχρι εἰδῶ οὐδέν τὸ παράδοξον, οὔτε τὸ
παραλόγον: άπ' έναντίας μάλιστα αἱ έταιρίαί
αὐταί δύνανται να θεωρηθῶσιν ως βαθμολόγιον
του ανθρωπισμοῦ, διότι ἡμολογουμένως ή πρὸς
ἀναξιοπαθούντα ὄντα μέριμνα και συμπάθεια τὰς
εὐγενεῖς χαρακτηρίζει φύσεις. Ἄλλ' όταν ή συμ-
πάθεια αὐτῇ υπερβῆ τὰ ὅρια του μετρίου και
ἐλλόγου, όταν ή υπερβολή, ή τούς ζωηροτέρους
και ένθουσιῶντας χαρακτηρίζουσα, άνωψῶση την
εὐγενῆ ιδέαν εις ποιητικὸν ὕψος, εξ οὗ αὐτῇ μη
εὐρίσκουσα λογικὴν βάσιν καταπίπτει εις τὸ βλά-
ραθρον του γελίου, τότε βλέπομεν άναδύοντας
τούς ἀντιζωοτομιστάς, τούς ανθρώπους δηλαδή
ἐκείνους, οἱτινες ὄχι μόνον άγανακτοῦσιν, άλλὰ
και εις ὑλικὰς ἐκδηλώσεις της ὀργῆς αυτών προ-
βαίνουσι κατά των της επιστήμης έργων, ὅσαί-
κις αὐτοὶ μετ' ὄλης της δυνατῆς φειδῶς άναγκά-
ζονται να προβαίνωσιν εις πειράματα επί ζώντων
ζῶων, όπως συναγάγωσι συμπεράσματα έπωφελῆ
και αὐτοῖς τοῖς ἀμελίκτοις αυτών ἔχθροις. Δέν
είνε δέ πολὺς χρόνος καθ' ὃν δύο εκ των ἐγκρι-
τοτέρων ένταῦθα φυσιολόγων, έτυχον ήκιστα κο-
λακευτικῶν ἐκφράσεων και περιποιήσεων παρά
τροφεῶν δεσποινῶν, αἱτίνες παραστᾶσαι εις τὰ
φυσιολογικὰ πειράματα των κ.κ. Magnan και
Brown-Sequard, καθ' ἃ ἐλάβανον χώραν ζωο-
τομίαί, προέβησαν μέχρι του ν' ἀρπάσωσι μέν
ἀπό τὰς χεῖρας του πρώτου τὸ πρὸς πειραματι-
σμόν ζῶον, να πληξῶσι δέ κατά κεφαλῆς τον
δεύτερον δι' ἀλεξήλιου τιτλοφορούσαι άμφοτέρους
δι' ήκιστα περιποιητικῶν ἐπιθέτων. Οἱ των ἡρω-
κῶν δέ τούτων πράξεις εργάται, μεταξύ των
ὑποίων πρωτοστατοῦσιν αἱ τοῦ ὠραίου φύλου αντι-
πρόσωποι, κατήρτισαν και έταιρίαί κατά των
ζωοτομῶν ἐπικαλεσθέντες και την προστασίαν
του γηραιῷ Hugo, ὅστις δέν ἀπηξίωσε την ἐπί-
τιμον να δεχθῆ προεδρείαν.

Τοιούτον τὸ σώμα των ἀντιζωοτομιστῶν και
τοιούτος ὁ σκοπὸς αυτών. Ἄλλ' ὁ σκοπὸς οὗτος
είνε δικαίος, είνε λογικός; Οἱ κύριοι οὗτοι, φερό-
μενοι ως ανωτέρω ἐμνήσθημεν, πράττουσι δικαίως
ή τούναντιον ὀφείλουσι να δεικνύωσιν άνοχήν και
να ένθαρρύνωσι μάλιστα τούς τὰς ζωοτομὰς τε-
λοῦντας; Εἰς ταῦτα ή λογικώτερα απάντησις
είνε ή ἐξῆς: άφοῦ ὁ άνθρωπος χάριν της ἐπικρα-
τήσεως έν τῷ περι ὑπάρξεως άγῶνι οικειοποιεῖται
τὸ δικαίον, ὅπερ είνε δικαίον του ισχυροτέρου,
του να φονεύῃ τὰ πτηνά, τούς ἰχθῦς και τὰ ζῶα
των ὄρεων, όπως συντηρήσῃ την πολῦτιμον αὐτοῦ
ἀτομικότητα, διατί εὐρίσκει ἀδικον την πράξιν
του ζωοτομοῦντος, οὔτινος ὁ τελικὸς σκοπὸς είνε
ή εὐεξία αὐτοῦ τούτου του ανθρώπου;

Δικαίως δὲ ὁ Βιουχοὶ ἐν πληθούσῃ συνεδριάσει τῆς Βιολογικῆς ἑταιρίας δὲν ἐδίστασε ν' ἀποφανθῆ ὅτι ἀπολείπει τῶν ἐπιστημονικῶν ζωοτομῶν εἰσι τὰ νῦν μόνον οἱ μικρόνες καὶ οἱ ἀμαθεῖς δημοσιογράφοι. Τὸ ἐφ' ἡμῶν, ὡς καὶ ἀρχόμενοι ἐλέγομεν, θέλομεν προσπαθῆσαι νὰ συνοψίσωμεν ἐν τοῖς ἐφεξῆς παραδείγματά τινά ἀποδεικνύοντα ὅτι ἡ εὐγενὴς τῶν φιλοζῶων ἰδέα παρεκτρεπομένη τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ αὐτῆς σκοποῦ καὶ προσκρούουσα κατὰ ἐγκεφάλων κάπως προδιατεθειμένων, δύναται νὰ ἐκτροχιάσῃ αὐτοὺς καὶ μέχρι μανίας πολλάκις. Τὰ παραδείγματα δὲ ταῦτα, ἅπερ ἐραυζόμεθα ἐκ τινος διακοινώσεως τοῦ κ. Magnan ἐν τινι τῶν τελευταίων συνεδριάσεων τῆς Βιολογικῆς ἑταιρίας ἔχουσιν ὡςδε :

Ἰυνὴ τις ἔχουσα κληρονομικὴν προδιάθεσιν πρὸς φρενοβλαβίαν καὶ ὑποστάσα δυσχερείας καὶ θλίψεις ἐν τῇ βίῳ αὐτῆς, θλίψεις αἰτινες συμπίπτουσαι μετὰ ἐκτάκτου δεισιδαιμονίας κατεθεσάσιζον αὐτὴν, ἐφθασε κατόπι πολλῶν καὶ ποικίλων ἰδιοτροπιῶν εἰς τὴν περιέργον ἰδέαν τοῦ ν' ἀπέσχη τοῦ λοιποῦ διαρκῶς τῆς κρεωφαγίας. Συνάμα δὲ ἤρξατο παρέχουσα ἄσυλον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς εἰς παντὸς εἶδους ζῶα οἷον κύνες, γαλαῖες κ. τ. τ. Ἐκείνη δὲ πρῶτῳ ἐξερχομένη μετὰ καλάθου πλήρους τροφίμων προσέφερε ταῦτα εἰς τοὺς ὑποίους συνήντα κύνες. Δὲν ἔλειπε δὲ προσερχομένη εἰς τὰ σφαγεία νὰ ἐπικαλῆται τὸν οἶκτον τῶν σφαγίων ἐξορκίζουσα αὐτοὺς νὰ μὴ σφάζωσι τοῦ λοιποῦ τὰ δυστυχῆ ζῶα, «τὰ ὅποια, ἔλεγε, εἶνε ἀδελφοί μας.» Ἐνοεῖται δὲ ὅτι οἱ σφαγεῖς δὲν ἠδύναντο παρὰ ν' ἀποπέμψωσιν αὐτὴν ἐκάστοτε. Ἐπειδὴ δὲ ἐκείνη ἐπέμενε, ἐπεμβάσα τέλος ἡ ἀστυνομία ἀδήγησεν αὐτὴν εἰς τὸ φρενοκομεῖον τῆς Ἀγίας Ἀννης, ὅπουθεν λογικώτερα γυνομένη μετὰ τινος χρόνον, ἐξῆλθεν ὀδηγηθεῖσα εἰς τὴν οἰκογένειαν αὐτῆς.

Ἄλλ' ἂν τῆς γυναικὸς ταύτης ἡ μανία περιωρίζετο εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ κρέατος ἀποχὴν καὶ εἰς παρὰ κλήσεις ἐνοχλητικὰς, ἄλλης τινὸς αἰ ἀντιζωοτομικαὶ ἰδέαι εἰσὶν εἰς τῶν τῆς μανίας αὐτῆς χαρακτηριστῶν ταύτης ἢ πρὸς τὰ ζῶα μέμμενα εἶνε τοιαύτη ὥστε κατὰ τὰς βροχερὰς νύκτας δὲν κοιμᾶται ἀναλογιζομένη μετὰ δακρύων εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅτι τὰ ἄνευ ἀσύλου ζῶα θὰ βραχυῶσι κατὰ δὲ τὰς ἡμέρας τρέμει ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι ταῦτα δύναται νὰ ὀλισθήσασιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ καὶ νὰ μὴ τύχωσι καλῶν περιποιήσεων. Ἡ θεὰ ἵππου τυπτομένου εἶνε δι' αὐτὴν ἀφορμὴ λιποθυμίας δὲν δύναται νὰ περιστείλῃ τὴν ὀργὴν καὶ τὰ δάκρυα αὐτῆς ἐπὶ μόνῃ τῇ ἰδέᾳ πειράματος ζωοτομῆς. Ἡ τοιαύτη δὲ τοῦ πνεύματος αὐτῆς κατάστασις ἄγει αὐτὴν εἰς πράξεις ὄλιως ἀλλοκότους· ἐξέρχεται ἀνὰ τὰς ὁδοὺς, συναθροίζει τὰ προστυχόντα τεμάχια ὑάλου φόβῳ μὴ πληγωθῶσι διὰ τούτων οἱ ἵπποι· βλέπουσα πε-

λάτην πλησιάζοντα εἰς τὸν σταθμὸν τῶν ἀμειζῶν καὶ ζητοῦντα νὰ λάβῃ τὸ τελευταῖον ἐν τῇ σειρά ὄχημα ἢ ἕτερον, οὐ δ' ἵππος τρώγει κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, πλησιάζει καὶ παρακαλεῖ νὰ ἀλλάξῃ ἐκλογὴν, ἐπιπλήττουσα συνάμα τοὺς ἀμαζηλάτας, οἵτινες βεβαίως δὲν εἶνε εὐχαριστημένοι χάνοντες τοιοῦτοτρόπως τοὺς πελάτας αὐτῶν. Βλέπουσα ἵππον πίπτοντα ἐν τῇ ὁδῷ ἔπαιτε νὰ ἀποζεύξωσιν ὅπως ἀνεγείρῃ αὐτὸν καὶ διὰ νὰ εἶνε μᾶλλον βεβαία ὅτι θέλουσιν ἵπποὺς αὐτῆ σπεύδει καὶ κάθηται ἐπὶ τοῦ ζώου.

Ὅταν μάλῃ ὅτι ἵππος τις ἔθραυσε τὸν πόδα αὐτοῦ προσφέρεται ὅπως περιποιηθῆ καὶ προστατεύσῃ αὐτόν. «Ἐχει ἀνάγκη τὸ ζῶον τοῦτο, λέγει, ἐκείνου ὅπερ ἔλειψεν αὐτῷ καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ζωὴν, φίλου ἀγρυπνοῦντος κατὰ τὰς τελευταίας αὐτοῦ στιγμὰς».

Ἡμέραν τινὰ ἠγόρασε γέροντα ἵππον ἀπὸ 150 φρ. καὶ ἐπλήρωσεν ἀκολούθως διὰ τροφῆς μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, συμβάντος μετὰ 5 μηνῶν, 78 φρ. κατὰ μῆνα.

Καὶ οἱ κύνες εἶνε ἀντικείμενον τῆς τρυφερότητος αὐτῆς ἡμέραν τινὰ ἰδοῦσα κύνα, οὐ δ' οὖς ἀρτίως εἶχε συντριβῆ, σπεύδει, ἀνεγείρει αὐτὸν καὶ λιποθυμῆ. Ὅταν συναντήσῃ ψωραλίον τινὰ κύνα, συλλαμβάνει καὶ φέρει αὐτόν εἰς τὸ νοσοκομεῖον. Αὐτὴ ἡ ἰδέα κατέχει 5 ἢ 6 κύνες εἰς οὗς ἐκληροδότησεν ἰσθθιον εἰσόδημα 25 φρ. κατὰ μῆνα. Σήμερον δὲ εὐρίσκει ὅτι τὸ ποσὸν τοῦτο δὲν εἶνε ἀρκετὸν. Τῇ προτροπῇ ἑτέρας φρενοβλαβοῦς ἡ κυρία αὐτὴ ἀπηυθύνθη εἰς δημοσιογράφους καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ γράψωσιν ἄρθρα κατὰ τὴν κ. κ. Paul Bert καὶ Labords, τῶν γνωστῶν ζωοτόμων· αὐτὴ δὲ αὐτὴ ἔγραψε πολλὰς ἀναφορὰς παρακαλοῦσα ὅπως οἱ ἵπποι καὶ φίλοι οὔτι τοῦ ἀνθρώπου» τυγχάνωσιν ὅσον τὸ δυνατὸν μεγαλειτέρων περιποιήσεων.

Ἡ κυρία αὐτὴ δύναται νὰ θεωρηθῆ τύπος φιλοζώου καὶ ἀντιζωοτομιστοῦ ἡρέμου καὶ ἡσύχου ὑπάρχουσιν ὁμοῦς ἄλλαι αἰτινες εἶνε φιλόδοξοι καὶ ἐπιθετικοὶ διὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἢ πρὸς τὰ ζῶα ἀφοσίωσις εἶνε ἀπλῶς ἀφορμὴ ὅπως ἐπιδειχθῶσι μετὰ μείζονος ἐπιστημότητος, καὶ ἰδοῦ ἐν παραδείγματι :

Πρόκειται περὶ τινος κληρονομικῆν προδιάθεσιν πρὸς φρενοπάθειαν κεκτημένης, ἥτις, ὡς πᾶσαι αἰ τῆς κατηγορίας ταύτης φρενοβλαβεῖς, δὲν στερεῖται πνεύματος. Κατ' αὐτὴν μόνον οἱ φρενοβλαβεῖς εἰσιν ἄξιοι ὑπολήψεως, πάντες δὲ οἱ λοιποὶ εἶνε περιφρονητοί· ὅσον τὸ κατ' αὐτὴν περισπᾶ τὸ φῶς καὶ τὴν πρόοδον καταπατεῖ τοὺς κοινωνικοὺς θεσμοὺς καὶ δὲν ὀπισθοδρομεῖ ἐνώπιον τῶν ζωηρῶν καὶ ἀσέμνων λόγων. Ὁμολογεῖ ὑπελοφῶνως τὸ μῖσος αὐτῆς διὰ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὸν ὅποιον τρέφει ἔρωτα διὰ τὰ ζῶα. Προτιμᾷ δὲ νὰ ἴδῃ μᾶλλον ἀποθνήσκοντα τὸν υἱὸν

αὐτῆς παρὰ νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ διὰ τῆς θυσίας ζώου. Εἶνε δὲ τὰ μάλα ὑπερφάνος διὰ τὴν ὅποιαν ὑπεκλίνησε σταυροφορίαν κατὰ τῶν ζωοτόμων.

Ἡ πρὸς τὰ ζῶα ἀγάπη ὑπῆρξε δι' αὐτὴν ἀφορμὴ οὐ μικρὰς ζημίας, διότι εὐρισκομένη μετὰ τοῦ συζύγου αὐτῆς εἰς προσοδοφόρον θέσιν καὶ συνεπῶς πρὸς τὴν μανίαν αὐτῆς καὶ μετὰ τὰ γάματος γάτων, ἐνώπιον τοῦ διλήμματος ὅπερ οἱ κύριοι τῆς οἰκίας ἔθεντο, τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν ἐνοχλητικῶν ζῶων ἢ τῆς ἀποχωρήσεως ἐκ τῆς θέσεως, δὲν ἐδίστασε ν' ἀναγκάσῃ τὸν σύζυγον αὐτῆς νὰ δεχθῆ τὸ δεύτερον. Ἐν τούτοις μετ' ὅλην ταύτην τὴν ζημίαν ἢ πρὸς τὰ ζῶα ἀγάπη δὲν ἐλαττοῦται· τὰς νύκτας ἐγείρεται ὅπως περιποιηθῆ αὐτὰ καὶ πολλάκις τῆς ἡμέρας καθαρίζει καὶ ὑποβάλλει ταῦτα εἰς λουτρά.

Μεθ' ὅλας ταύτας τὰς ἀλλοκότους ἰδέας ἡ κυρία αὐτὴ εἶνε ἀρκούντως νοήμων, ὡς εἴρηται, ἀλλὰ συνάμα καὶ λιαν ἐπιθετικὴ. Ἐν ἀνάγκῃ, δηλ. ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἀνθίστανται πρὸς τὰς παραδόξους αὐτῆς ἰδέας, δὲν διστάζει νὰ προβῆ καὶ εἰς τὴν χρῆσιν πολυκρότου δι' οὐ συγχύτατα τυγχάνει ὀπλισμένη.

Ὡς φαίνεται λοιπὸν ἐκ τῶν τριῶν τούτων παραδειγμάτων καὶ ἰδίως ἐκ τοῦ τελευταίου, τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς μανίας τῶν ἀντιζωοτομιστῶν εἶνε ἔρως πρὸς τὰ ζῶα καὶ περιφρόνησις πρὸς τὸν ἄνθρωπον.

Ἐν Παρισίῳ, τῇ 21 Ἀπριλίου.

N. A. ΠΙΕΤΤΕ

ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΣ ΦΑΡΟΣ

Ὁ πρῶτος ἠλεκτρικὸς φάρος ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς ἀνηγέρθη τὸν παρελθόντα Δεκέμβριον. Εἶνε δ' οὗτος ὁ στηθεὶς ἐπὶ τῆς νήσου RAZZA, εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ λιμένος τοῦ Ρίου Ἰανείου τῆς Βραζιλίας, ἔργον θαυμάσιον ἀληθῶς, ὑπερβαῖνον κατὰ τὴν ἐντασιν τοῦ φωτὸς πάντας τοὺς μέχρι τούτου φάρους. Τὸ φῶς αὐτοῦ ἐναλλάσσεται κατὰ δεκαπέντε δευτερόλεπτα ἀπὸ λευκοῦ εἰς ἐρυθρὸν καὶ τὰνάκαλιν, εἶνε δὲ ἡ δύναμις τῆς λάμπης αὐτοῦ ἴση πρὸς τὴν παραγομένην ἐξ 120,000 ἀπλῶν ἠλεκτρικῶν γλωσσίδων, ἥτοι ἐξηκοντάκις ἀνωτέρα τῆς μεγίστης ἐντάσεως, ἣν δύναται νὰ παρουσιάσῃ φάρος πρῶτου βαθμοῦ δι' ἐλαίου φωτιζόμενος.

Σπουδαιότατον πλεονέκτημα τῆς ἐκτάκτου φωτιστικῆς δυνάμεως τοῦ φάρου τούτου εἶνε ὅτι καθιστᾷ αὐτὸν ὁρατὸν ἐξ ἀποστάσεως μακροτέρης ἢ ὅσον ἐπιτρέπει ἡ κυρτότης τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Διότι ἡ ἀνταύγια τοῦ φάρου φαίνεται ἐν τῷ ὀρίζοντι καὶ προαγγέλλει τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ πρὶν ἢ ὁ ναυτιλλόμενος δυνηθῆ νὰ

παρατηρήσῃ τὸ ἄμεσον φῶς τοῦ φάρου. Τὸ γεγονός τούτο, παρατηρηθὲν ἤδη, ἐπικυροῦται καὶ ὑπὸ τῆς ἐπισήμου ἐκθέσεως τοῦ ἐπιτετραμμένου τὴν ἐπιμέλειαν τῶν φάρων τῆς Βραζιλίας, ἀναφέροντος ταῦτα: «Ἡ ἀνταύγια τοῦ φάρου εἶνε ἐξαιρετα καταφανὴς καὶ δύναται νὰ ἐφελέκωσῃ τὴν προσοχὴν τῶν ναυτικῶν καὶ αὐτῶν τῶν μὴ γινωσκόντων τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ εἰς ἀπόστασιν 35 μιλίων, τουτέστι εἰς τρία καὶ ἡμισυ μίλια ἐπέκεινα τοῦ σημείου, ἐνθα διακόπτεται τὸ ἄμεσον φῶς τοῦ φάρου. Καὶ πέραν δὲ τῶν 35 μιλίων διατελεῖ ἔτι ὁρατὸν ἐπὶ ἓν μίλιον εἰς ἐκείνους μόνον, ὅσοι ὡς ἡμεῖς γνωρίζουσι τὴν ὑπαρξίν τοῦ φάρου.»

Ὁ φάρος οὗτος δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς τὸ τελειότατον ἔργον εἰς τὸ εἶδος του, διότι ἐν τῇ κατασκευῇ αὐτοῦ ἐφημεύθησαν αἱ νεώταται μέθοδοι καὶ τὰ νεώτατα μηχανήματα ὅσα ἐπενοήθησαν ἐν τῷ κλάδῳ τούτῳ τῆς ἐπιστήμης.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἐν τῷ θεάτρῳ δύο κύριοι παρακάνθηται, οἱ Δ' καὶ Κ'.

Ὁ Κ', ὅστις εἶνε δυσήκοος, ζητεῖ τὰ δίοπτρα τοῦ φίλου τοῦ Δ'.

— Περὶργον, λέγει, μετὰ τινά στιγμὴν ἀποδίδων αὐτὰ εἰς τὸν Δ', μού φαίνεται ὅτι ἀκούω καλλίτερα ὅταν παρατηρῶ μὲ τὰ γυαλιὰ τοῦς ἡθοποιούς.

Καὶ ὁ ἄλλος μὲ ἀγαθοποικίαν ἐτοιμότητα: — Ἄμ' βέβαια, καύμενε, ἀφοῦ τὰ γυαλιὰ σοῦ τοὺς φέρουν κοντήτερα, ἐπόμενον εἶνε νὰ ἀκούῃς καὶ καλλίτερα!

Ἐν τέλει λαμπροῦ γαίματος ἡ οικοδεσπότης διατάσσει τὸν ὑπῆρέτην νὰ φέρῃ μικροτάτην φιάλην οἴνου, ἐκπωματίζων δ' αὐτὴν ἐξάγει τὸ ἐκτακτὸν αὐτοῦ, ἰδίως δὲ τὴν παλαιότητά του, ἣν ἀναβιβάζει εἰς τριάκοντα τόσα ἔτη.

— Λοιπὸν πῶς σὲ φαίνεται; ἐρωτᾷ εἰδήμονά τινά οἰνοπότην ἐκ τῶν συνδαιτυμόνων.

— Ὁραίστατος, ἀλλὰ πολὺ μικρὸς ἀναλόγως τῆς ἡλικίας του!

Ὁ πατὴρ τοῦ Γεωργάκη καταλαμβάνει τὸν υἱὸν του καταδιώκοντα χρυσαλίδας.

— Τί κάνεις αὐτοῦ, Γεωργῆ; ἐρωτᾷ ὁ πατὴρ.

— Ζητῶ νὰ πιάσω πεταλοῦδας, μπαμπᾶ.

— Καὶ πόσαις ἐπιάσες ὡς τὰ τώρα;

— Νά, ἐν πιάσω αὐτὴν ποῦ κυνηγῶ κ' ἀκόμη ἄλλη μιά, τότε θὰ ἔχω πιασμένας δύο, ἀπαντᾷ ὁ Γεωργάκης.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Συμβαίνει εις τούς έριζοντας δ,τι εις δύο αντιπάλους στρατούς, ών δ ασθενέστερος ανάπτει άπατηλές πυράς και κάμνει μέγαν θόρυβον, ίνα ή αντίπαλος τόν νομίση πολυαριθμότερον και ισχυρότερον ή ήσων πράγματι είναι.

Υποκριτικός είναι δ τρόπος, καθ' έν κατηγορείται δ κόσμος ότι δθθεν τό πάλ επιτρέπει εις τούς πολμηρούς και τούς σεμνυνομένους διά τήν επιτυχίαν, ένψ οι μετριάφρονες παραμελούνται ή αλήθεια είναι ότι οι πολμηροί εκείνοι έχουσι σπάνιά τινα προσόντα, τήν δραστηριότητα και τήν ταχύτητα τής βουλήσεως, άνευ τών όποιών ή εύφυία ημοιάζει άκαλλιεργήτω κτήματι. Ο άγγρικών κύων είναι πολυτιμότερος του κοιμωμένου λέοντος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ηάσων αποχίζει έν ποτήριον ύδατος του Νέβα. — Ως γνωστόν, Νέβας είναι δ ποταμός, εις ου τās όχθας είναι εκτισμένη ή Πετρούπολις. Κατ' όκτώβριον μήνα ή ποταμός πήγνυται, οι δέ καλύπτοντες αυτόν πάγοι διαλύονται πάλιν τόν Άπρίλιον. Η ήμέρα καθ' ήν ή πρώτη λέμβος δύναται να διαπλεύση τόν ποταμόν μή προσκρούσασα εις πάγους έορτάζεται πανηγυρικώς έν Πετρούπολει δ διοικητής του φρουρίου Πέτρου-Παύλου διατάσσει να κανονοβολήσωσιν, ή δ' αυτοκράτωρ εξέρχεται εις τόν εξώστην του χειμερινού ανακτόρου, όπερ ύψούται επί του κρηπιδώματος του Νέβα. Η λέμβος διαπλέει τόν ποταμόν φέρουσα τόν διοικητήν του φρουρίου, όστις κομίζει τψ ήγεμόνι τό πρώτον ποτήριον ύδατος έκ του ποταμού. Παρουσιάζων δ' αυτόψ λέγει «Τό έαρ άποστέλλει ήμίν τούτο τό δείγμα ότι δ σκοτεινός χειμών παρεήλθεν». Ο αυτοκράτωρ λαμβάνει και πίνει τό ύδωρ, διατάσσει δέ να πληρώσασιν τό ποτήριον χρυσών νομισμάτων. Ούτω συνέβαινον τά πράγματα μέχρι των χρόνων Αλεξάνδρου του Β'. Αλλά παρατηρήθη ότι κατά μικρόν τό μέγεθος του ποτηρίου ηύξανε σημαντικώς, τούθ' όπερ ήνάγκαζε τόν αυτοκράτορα να πίνη μέγα ποσόν ύδατος, να αύξάνη δ' αναλόγως και τήν ποσότητα των νομισμάτων προς πλήρωσιν του ποτηρίου. Οθεν από τινος χρόνου τό παράγμα καθωρίσθη ακριβώς: τό πρώτον ποτήριον ύδατος έκ του Νέβα πληροϋται με διακόσια χρυσά ρούβλια.

Κατά τινα νεωτάτην στατιστικήν τά διάφορα Κράτη τής ταχυδρομικής Ένωσεως εισέπραξαν κατά τό παρελθόν έτος 1883 έκ τής ταχυδρομικής αυτών υπηρεσίας τά εξής ποσά έκαστον: Αί Ηνωμένα Πολιτεία φράγκα 220,570,892, ή Γερμανία 213,111,609, ή Μεγάλη Βρετανία 182,524,000, ή Γαλλία 154,253,661, ή Ρωσία 60,944,468, ή Αυστρια 47,876,630, ή Ιταλία 32,660,886, αι άγγλικαι Ινδίαι 23,746,024, ή Ούγγαρία 18,400,203, ή Έλβετία 17,106,436, ή Ισπανία 14,902,639, τό Βέλγιον 12,754,276, ή Ολλανδία 9,910,374, ή Ιαπωνία 9,077,987, ή Σουηδία 7,886,100, ή Δανία 6,177,560, ή Ρουμανία 4,076,921, τό Μεξικόν 3,615,398, ή Αλγερία και Τύνις 3,346,111, ή Πορτογαλλία 3,018,868, ή Αργεντινή Δημοκρατία 2,319,460, ή Αίγυπτος 2,215,713, ή Χιλή 1,709,100, ή Έλλάς 904,822, ή Βουλγαρία 483,733, τό Λουξεμβούργον 445,585, ή Περσία 372,200, ή Γουατεμάλα 186,513, ή δημοκρατία τής Ονδούρας 20,385. Έκ των άνωτέρω αριθμών δείκνυται ότι τās μεγίστας προσόδους έκ τής ταχυδρομικής και τηλεγραφικής υπηρεσίας καρπούνται εκείνοι αι χῶραι, παρ' αϊς ή έμπορικη κίνησις είναι μεγαλειτέρα, ή δέ εκπαίδευσις του λαού μάλλον διαδεδομένη. Ούτως ή Έλβετία έν σχέσει προς τόν πληθυσμόν αυτής έχει τās μεγίστας ταχυδρομικās προσόδους, εις ας ήμωσ ουκ όλίγον συμβάλλεται και ή μεγάλη πάντοτε αυτόθι συγκέντρωσις ξένου πληθυσμού. Τās άνωτέρας ήμωσ καθαρός προσόδους έχει ή Γαλλία, διότι έκ των 154,253,661 εις α άνέρχονται αι εισπράξεις, δαπανώνται εις τήν ταχυδρομικήν υπηρεσίαν μόνον περί τά 70,000,000. Τούτο δέ διότι αι ταχυδρομικαι υπέλληλοι έχουσι μικρούς μισθούς, καθό αναλαμβάνοντες οι πλείστοι τήν ταχυδρομικήν υπηρεσίαν ουχι ως κύριον έργον, άλλ' ως πρόσθετον ένασχόλησιν, και προσέτι διότι αι σιδηροδρομικαι Έταιρίαι έχουσιν αναλάβει τήν υποχρέωσιν τής άμισθου μεταφορής των ταχυδρομικών σάκκων.

Κατά τήν άρτι δημοσιευθεσαν έλθεσιν τής διαχειρίσεως του όρφανοτροφείου Χατζη Κώνστα κατά τό έτος 1883 ήσαν κατατεταγμένοι έν αυτόψ 205 νέοι. Απεφοίτησαν 41, έξ ών 9 ήσαν ύπότροφοι: οι πλείστοι τούτων εξασκούσι τήν τέχνην, ήν έκαστος έδιδάχθη έν τψ όρφανοτροφείψ. Η χρηματική περιουσία του όρφανοτροφείου άνήρχετο κατά τό λήξαν έτος εις 1,400,000 δρ. ή δέ κτηματική μετά των κτηρίων και γηπέδων αυτού εις δρ. 750,000. Τά έξοδα τής διαχειρίσεως του λήξαντος έτους άνήλθον εις δρ. 82.304,23 τά δ' έσοδα εις 139,954,57, κατελήφθη τουτέστι πλεόνασμα έκ δρ. 57,650,34.

Έν Αθήναις, έκ του τυπογραφείου Ανδρέου Κορομηλά 1884. — Β' 794.